02

Årsrapport 2002 från Tåkerns Fältstation

Redaktörer: Lars Gezelius och Lars Nilsson

Mjölby 2003. ISSN 1650-3058
Meddelande nr. 72 från Tåkerns Fältstation.
Rapport till Tåkernfonden WWF.
Upplaga: 200 ex.

Tåkerns Fältstation stöds ekonomiskt av Tåkernfonden WWF.
Tåkern Field Station is financially supported by the Tåkern Fund WWF.

Omslag: Rördrom
Foto: Tero Niemi

Annual report 2002 from Tåkern Field Station, Sweden

Mjölby 2003. ISSN 1650-3058.
Contribution No. 72 from Tåkern Field Station.
Report to the Tåkern Fund WWF.

De årliga rapporterna som publicerats sedan 1990 har haft lite olika namn. Till en början hette de "Fältarbete" (1990-1997). Sedan kom namnet "Fåglar i Tåkern. Fältarbete" (1998-1999) och rapporten registrerades med ett ISSN nummer hos Kungliga biblioteket. Eftersom det inte alltid bara handlar om fåglar kändes benämningen Fåglar i Tåkern inte helt korrekt. Från och med 2000 heter den kort och gott "Årsrapport från Tåkerns Fältstation".
Arter på rödlistan anges med hotkategori i rubriken. (VU - sårbar, NT - missgynnad)

Innehåll	**Sida**
Verksamheten 2002	2
Väder	3
Doppingar	4
Rördrom	5
Knölsvan	6
Gåsräkningar, vår & höst	7
Sädgås	10
Kanadagås	10
Grågås	11
Skedand och årta	12
Snatterand	13
Simfågelräkningar	14
Brun kärrhök	17
Småfläckig sumphöna	18
Trana	19
Skrattmås	20
Fisktärna	21
Svarttärna	22
Trastsångare	23
Skäggmes	24
Pungmes	25
Ringmärkning	26
Punktrutt - Tåkern runt	27
Inventering av strandängar	28
Charlottenborgsmaden	29
Lövängsborgsmaden	29
Renstadmaden	30
Kvarnängen	31
Bankängen	32
Svanshals äng	33
Sjötuna	34
Furåsa-Hov, Åsby	35
Herrestad äng	36
Källstad hopabete	37
Övriga obsar 2002	38
Förteckning över meddelanden	42

Verksamheten 2002 månad för månad

Januari - mars

Stationen var bemannad 14 dagar, mestadels på helger. Sporadisk ringmärkning bedrevs vid fågelbordet, Kvarnstugan. Inga skid- eller skridskoturer genomfördes pga det osäkra isläget. Två vinterfågelrutter genomfördes ibörjan av januari, Tåkern Runt (för femte året) och Omberg (tredje året). Midvinterräkning av simfåglar i mitten av januari kunde inte genomföras vid Tåkern. Dock räknades simfåglar i Vättern. I mars räknades gäss vid fem tillfällen. Kvarnstugan fick påhälsning av tjuvar som stal tubkikare och en dator. Personal var Lars Gezelius, Ilze Girgensone, Christer Eriksson, Lars Frölich, Bengt Andersson, Ruben Brage, Christer Kimgård och Lars Nilsson.

April-maj

Under april var stationen bemannad 12 dagar. Inventeringarna av strandängarna påbörjades. Kartering av brun kärrhök, rördrom och trana påbörjades. Nya holkar sattes upp i Glänås och vid Kvarnstugan. En häckfågeltaxering påbörjades på Omberg. TV-kanalen "Nollettan" gjorde ett reportage om Tåkerns Fältstation och fågelskådning vid Tåkern. Personal var Lars Nilsson, Ruben Brage, Ilze Girgensone och Lars Gezelius.

Under maj var stationen bemannad 20 dagar. Strandängarna inventerades, grågåskullar räknades och karteringen av skäggdopping, skedand, årta, skrattmås, pungmes, trastsångare, skrattmås och tärnor påbörjades. Holkarna vid Kvarnstugan och Glänås kollades. Anders Hargeby, Limnologiska avd. Lunds Universitet gästade stationen för studier av zooplankton. Personal var Ture Persson, Lars Nilsson, Lars Gezelius, Ilze Girgensone, Ruben Brage. Totalt åtta paddelturer företogs, fördelat på Renstad yttre tre, Prästören två, Lindön en och Tovören två.

Juni-juli

Under juni var stationen bemannad dagligen. Arbetet under perioden dominerades av inventeringar av häckande fåglar på strandängarna, trastsångare, rördrom, måsar, tärnor, doppingar, trana, pungmes. Punktruttsinventeringen "Tåkern runt" genomfördes. Totalt 20 paddelturer genomfördes fördelat på Renstad yttre sju, Tovören/Svälinge tre, västra vassarna tre, östra delen fyra, Källstadviken en och Prästören två. Ringmärkning av boungar av skrattmås, fisktärna, svarttärna och holkhäckande fåglar bedrevs. Den traditionella nattsångarinventeringen genomfördes 5-6 juni.

I juli var stationen bemannad 20 dagar. Den standardiserade ringmärkningen vid Renstad kanal startade 2 juli och fångst bedrevs under totalt12 morgnar. I övrigt inventerades pungmes och rastande vadare, främst vid Sjötuna. Fem paddelturer gjordes till Tovören (2), Renstad yttre (2) och Prästören (1). Personalen utgjordes av Tomas Tuckaciauskas (LT), Ilze Girgensone, Karl-Martin Axelsson, Lars Nilsson, Lars Gezelius, Anders Elf, Ruben Brage. Den lettiska biologen Vita Salavejus från vår vänfågelstation vid Engure i Lettland tjänstgjorde drygt två veckor i juli. Stationen gästades också av personal från Ombergs Naturum.

Augusti-september

I augusti var stationen bemannad 17 dagar och i september åtta. Personal var Karl-Martin Axelsson, Ruben Brage, Anders Olovsson, Lars Gezelius, Ilze Girgensone, Lars Nilsson och Bengt Andersson.Två simfågelräkningar samt fyra gås- och tranräkningar genomfördes. Ringmärkning vid Renstad kanal bedrevs 25 morgnar. Holkarna rensades och rastande vadare räknades på strandängarna.

Oktober-december

Under perioden var stationen bemannad 11 dagar. Fyra gåsräkningar och två simfågelräkningar genomfördes. Ett projekt för att studera rastande gäss i tre områden projekterade för vindkraft genomfördes. Årets inventeringar sammanställdes och fåglar ringmärktes åter vid fågelbordet. Vid tre tillfällen i december

ringmärktes skäggmes i vassen vid Renstad yttre. Tre skridskoturer genomfördes i december för att bl a kontrollera pungmesbon. Personal/flitiga gåsräknare var Bengt Andersson, Karl-Martin Axelsson, Anders Elf, Christer Eriksson, Christer Kimgård, Lars Gezelius, Ilze Girgensone, Ruben Brage, Lars Frölich, Lars Nilsson, Jan-Erik Nordqvist, Benny Ekberg och Tommy Tyrberg.

Det var en kort resumé av fältstationsåret 2002. På följande sidor presenteras resultatet av inventeringarna i Tåkern detta år. Ett varmt tack till alla som bidragit.

Väder

(Uppgifterna är hämtade från väderstationen Herrberga, SMHI, som ligger ca 20 km öster om Tåkern).

Det blev en extremt mild vinter och det kom ganska mycket nederbörd. I början av februari var hela sjön öppen men den frös på nytt i andra halvan av februari. I början av mars var sjön åter helt öppen.
Även maj och juni blev varma men relativt nederbördsrika. Särskilt i andra halvan av juni härjade åskregnen (över 100 mm!). I slutet av juli och hela augusti rådde onormala väderbetingelser i form av ett formidabelt högtryck. Det relativt varma året fick ett slut i oktober. Det blev en relativt kall senhöst med isläggning redan i november och en helt tillfrusen Tåkern i början av december och året ut.

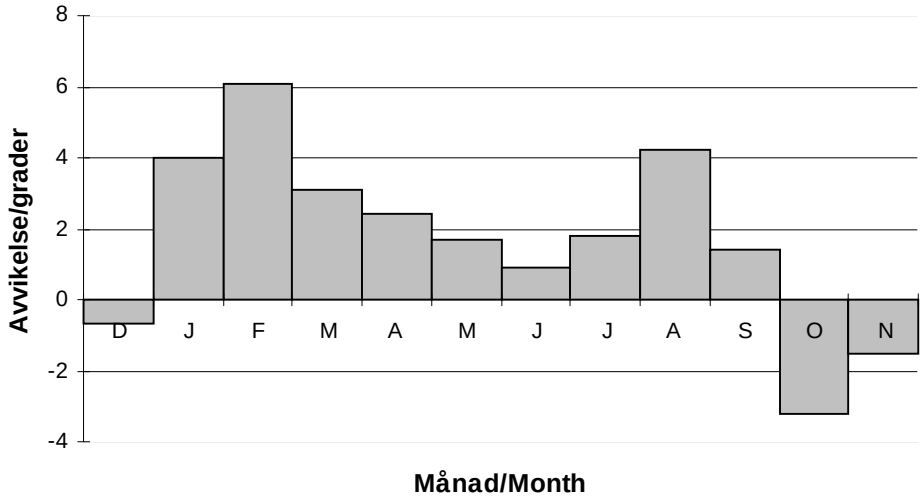

Figur 1. Temperaturavvikelse från normalvärdet under dec 2001 - nov 2002.

Deviation (degrees) from normal temperature from December 2001 to November 2002.

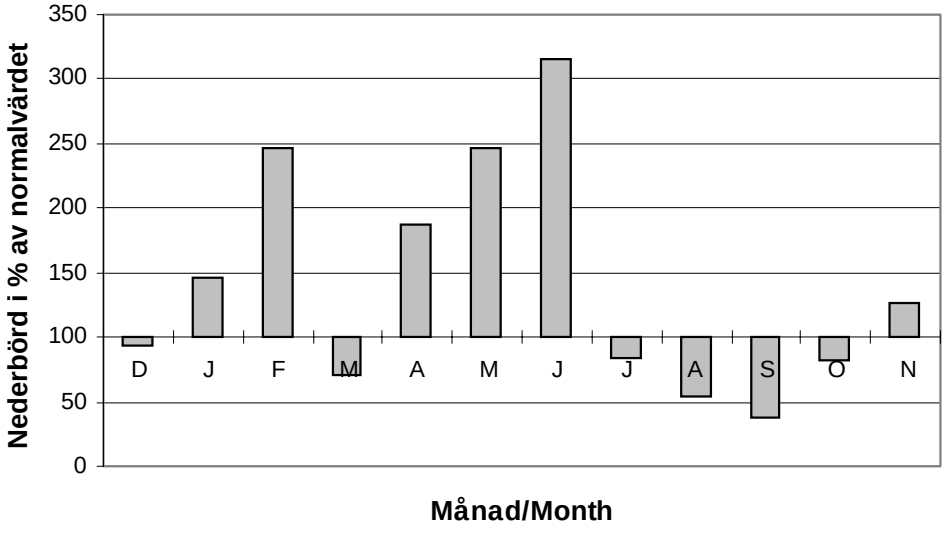

Figur 2. Nederbörden i procent av normalvärdet under dec 2001 - nov 2002. (Normalvärdet =100 %.)

Precipitation expressed as percentage of normal amount. December 2001 to November 2002. (Normal precipitation = 100 %).

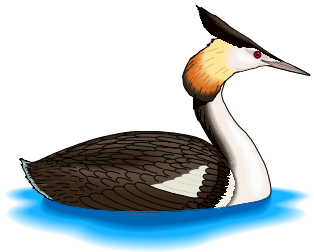

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Lars Nilsson

Inventeringen av skäggdopping som återupptogs 1996 efter över 20 års uppehåll fortsatte för sjunde året. Den största insatsen har gjorts på räkning av kullar under juni-juli och totalantalet skäggdoppingar under sommar och höst. I vissa områden med många doppingpar har antalet bon räknats. Totalt lokaliserades 117 par (revir). Det är det högsta antalet sedan räkningarna återupptogs 1996 men samma antal som 2001. Trots att antalet par var detsamma var fördelningen i sjön kraftigt förändrad jämfört med fjolåret. Nu häckade betydligt mer än hälften av paren i sjöns östra del medan antalet i Renstadvassarna och Källstadområdet minskat till hälften. Första ungen sågs 15 juni. Antalet observationer av ungfåglar under sensommaren var även detta år relativt få vilket tyder på att predationen varit hög. Vid höstens simfågelräkningar noterades följande antal i mitten av månaden: augusti 79, september 9 och oktober 11. Medeltalet skäggdoppingar för perioden 1990-1999 var för motsvarande månader 73, 95 respektive 80. Förra årets goda höstsiffror, som låg betydligt över medel förklarades med att bestånden av kransalger och krusnate hade utvecklats positivt under de senaste åren. Under 2002 var undervattensvegetationen fortsatt bra men skäggdoppingarnas antal klart under medel. Tydligen finns också andra faktorer som förklarar skäggdoppingarnas närvaro under senare delen av hösten.
Årets första dopping sågs redan den 11 februari från Glänåstornet. Sedan dröjde det till 6 april innan nästa observation gjordes.

År	**Antal revir**
1996	46
1997	45
1998	60
1999	54
2000	56
2001	117
2002	117

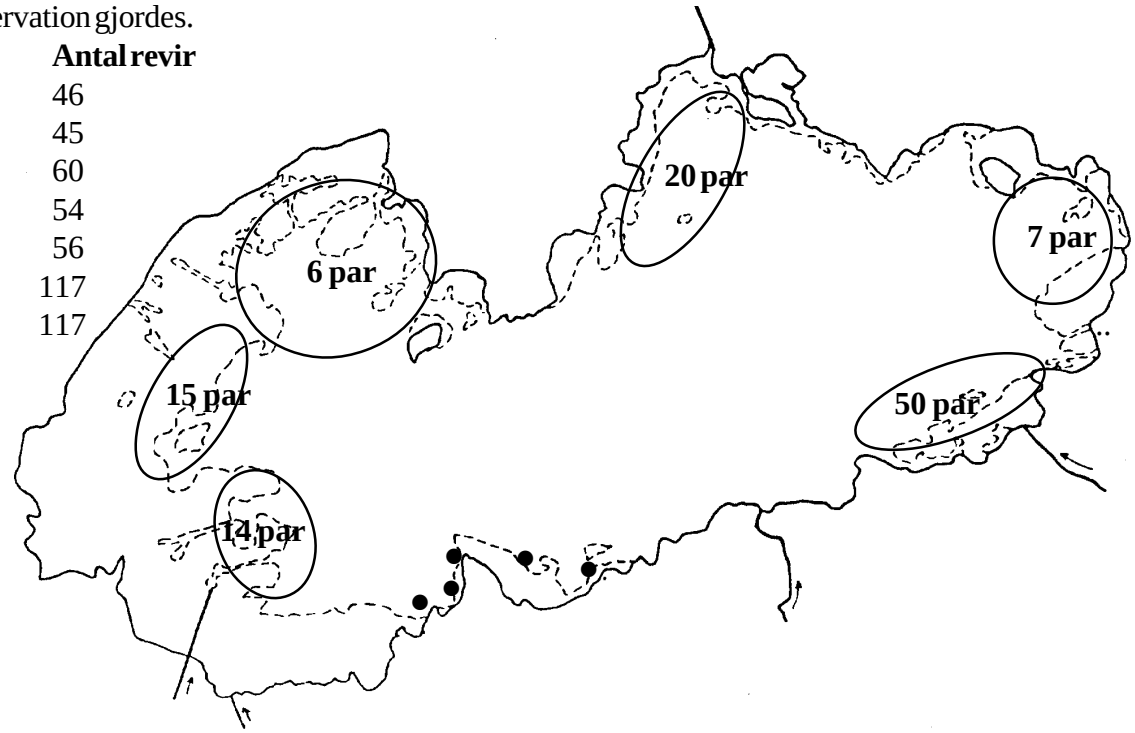

Figur 3. Skäggdoppingrevir, totalt 117 par.
Territories of Great Crested Grebe, totally 117 pairs.

Svarthakedopping *Podiceps auritus* (VU)

Två exemplar sågs vid Hov 20 juli (ANG).

Smådopping *Podiceps auritus* (VU)

Årets enda observation gäller ett exemplar som sågs vid Hov 28 september (BEG).

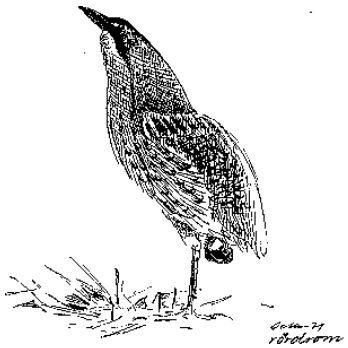

Rördrom *Botaurus stellaris* (VU)

Ture Persson

Den första tutande rördrommen hördes vid Svälinge 8 mars (BAL). Inventeringen har skett enligt tidigare mönster från stränderna, fågeltornen, observationstorn i vassarna och vid kanotturer i vasskanalerna och vid vassens ytterkant. I de breda vassarna i västra delen av sjön fanns revir både strandnära och vid vassens ytterkant. Strax efter ankomsten hörs bara hostande stötar, vilket bara kan höras på kort håll. De första veckornas övning ger snart resultat och vid lugnt väder kan tutandet höras över hela sjöns bredd. På nära håll hörs även insuget, men på större avstånd hörs bara det dova tutandet.
Inventeringen har pågått från mars till juni och med huvudvikt vid månadsskiftet april-maj. I samband med inventeringar av skrattmås, doppingar och andra arter har även läget för tutande hanar prickats in. I början av juni kan man se boflygande honor. Bona är mycket svåra att hitta, då honan landar långt från boet och vandrar fram till detta genom vassen. Hanarna deltar inte i omvårdnaden av ungarna och vid midsommartid slutar de tuta. Att rördrommar skulle lägga en andra kull är ej känt. Hägrar som är nära släkt lägger ju endast en kull. Antalet revirhållande hanar blev för året 47 st. Några rapporter om övervintrande drommar har inte inkommit.

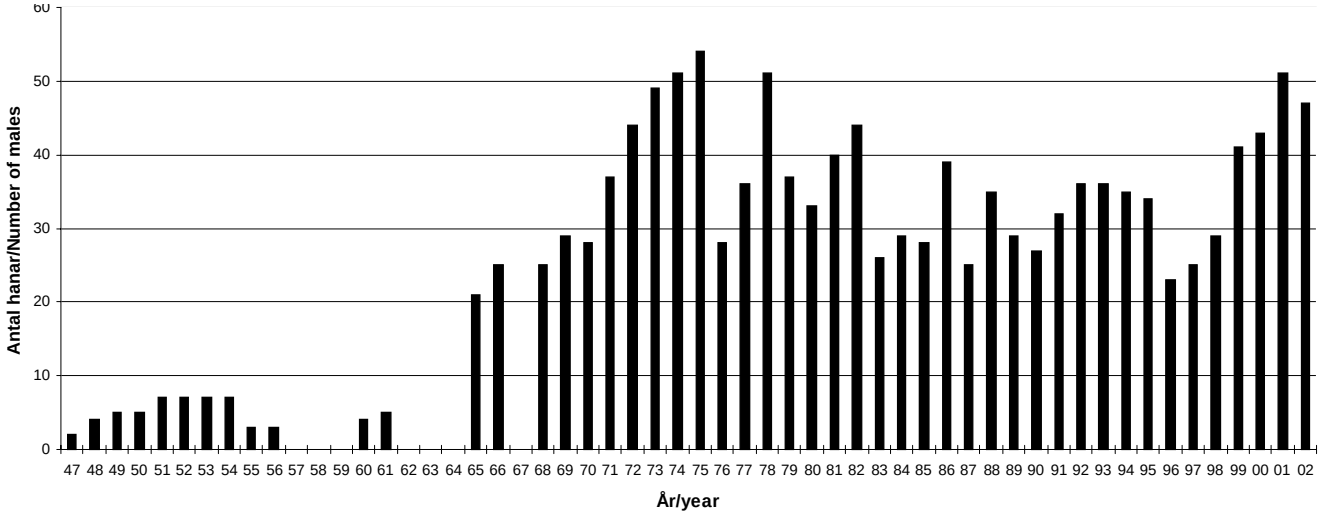

Figur 4. Antalet tutande rördrommar1947-2002. *Number of booming Bitterns 1947-2002.*

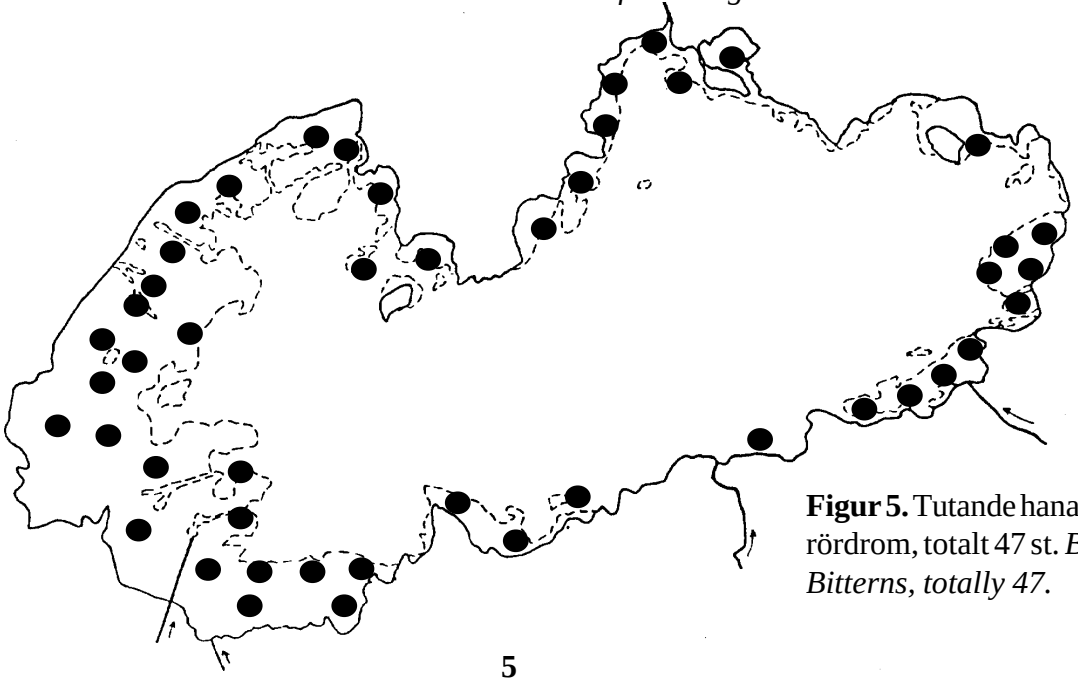

Figur 5. Tutande hanar av rördrom, totalt 47 st. *Booming Bitterns, totally 47.*

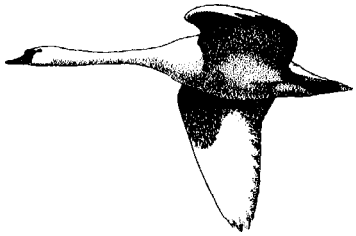

Knölsvan *Cygnus olor*

Lars Nilsson

Efter att ha ägnat knölsvanen ringa uppmärksamhet började Fältstationen 1998 att samla in mer data om arten. Förutom noteringar om bl a häckande svanar som gjorts i samband med annat inventeringsarbete har räkningar av ungkullar skett från strategiska platser runt sjön, framförallt från Glänåstornet. Här ser man i juni-juli en stor del av kullarna som har kläckts i sjön under året. Från höstens simfågelräkningar finns också data men här är naturligtvis antalet översomrare och inflyttare stort. Även om simfågelräkningarna inte visar hur många häckningar som genomförts i sjön under året ger de ändå en bild av Tåkerns förutsättningar att attrahera knölsvanar.
Antalet kullar i sjön uppskattades till 40 (1998: 40-50, 1999: 25-30, 2000: 22, 2001:100). Högsta siffran på antal kullar räknade från Glänåstornet blev 20 st den 11 augusti (1998: 30, 1999: 14, 2000: 7, 2001: 71). Varför antalet kullar varierar så mellan åren har vi idag ingen förklaring till. Jämfört med år 2001 har antalet kullar i sjön mer än halverats ! Det finns ingenting som tyder på att födounderlaget har förändrats, kransalgsbestånden är fortsatt på en hög nivå. Sedan finns det naturligtvis en hel rad faktorer som kan påverka antalet häckande knölsvanar, inte minst förhållandena i övervintringskvarteren.
En ringmärkt hane upptäcktes vid Glänås 7 april. Den hade en grön ring med vit text (372) på höger ben och en aluminiumring på vänster ben. Fågeln sågs även den 26 april på samma lokal.

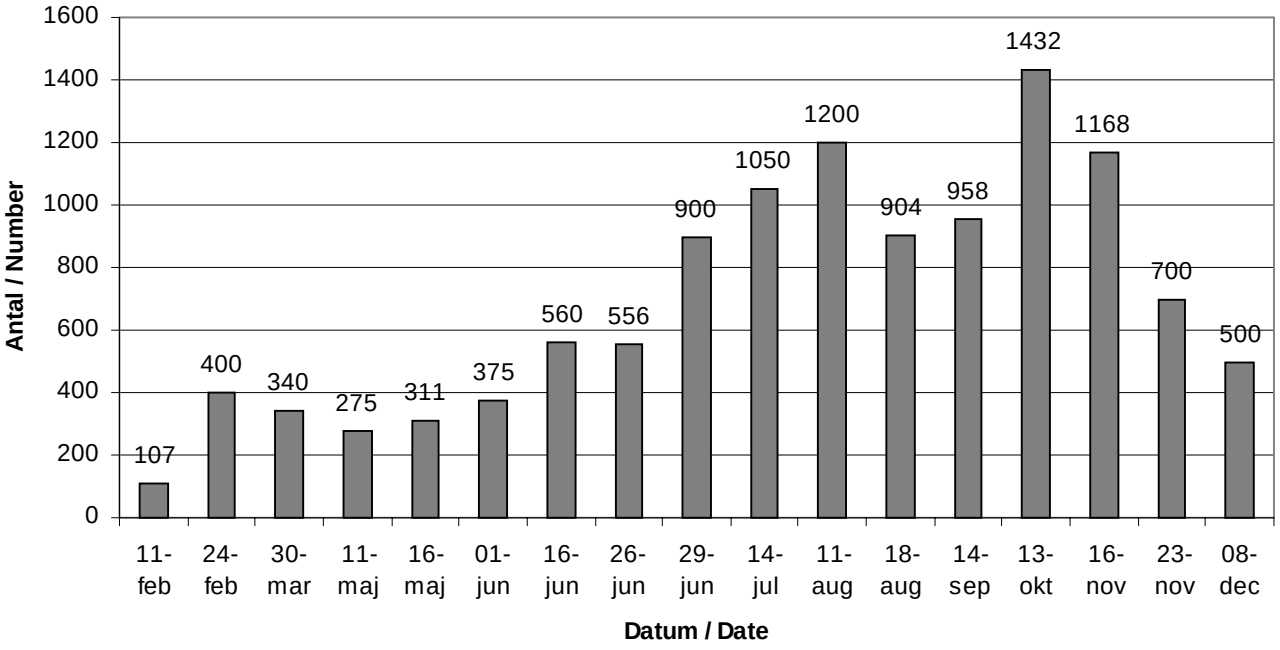

Figur 6. Antal knölsvanar i Tåkern 2002 räknade i huvudsak från Glänås fågeltorn (från och med augusti, gamla plus årsungar). *Number of Mute Swans in Lake Tåkern in 2002 counted mainly from Glänås bird tower, from august juveniles are included.*

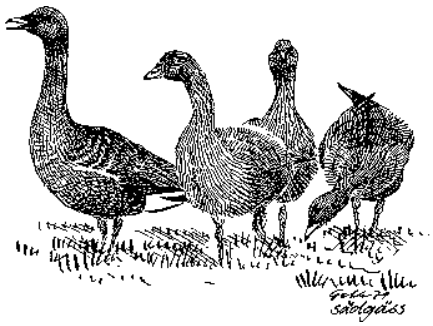

Gåsräkningar /*Geese-counts*

Lars Gezelius

Våren (för observatörernas signaturer se sid 40)

Under våren har vi arrangerat fem gåsräkningar som täckte in hela sjön. De tre vanligaste arternas antal vid olika räkningstillfällen åskådliggörs i figuren nedan. Denna vår blev det ett tämligen lågt maxantal med ca 3500 sädgäss 16 mars. Det är klart lägre än de vårmax som varit de senaste åren.

Utanför räkningarna observerades gäss enligt följande under våren/sommaren:
Hela tio gåsarter observerades vid sjön. Vårens stora gåskanon var den rödhalsade gås som långrastade vid sjön 23 mars - 21 april (BAN, m fl).

Bläsgås
Första obsen var en 2 K-fågel vid Lövängsborg 18 februari (BEG). I mitten av mars fanns ett 40-tal ex vid sjön och i slutet av mars räknades hela 100 ex vid Hånger (CKD, BAN, m fl). Smärre antal sågs fram till 27 april. En halsmärkt fågel med X94 lästes av vid Källstad 23 mars.

Spetsbergsgås
Under perioden 19 februari - 27 april sågs denna art kontinuerligt i smärre antal, bl a 12 ex 22 mars (BEG).

Fjällgås
En ad sågs under perioden 16 mars - 2 april (BEG, JEN, m fl). Två ex sågs 20 april vid Hov (JEN). Ett ex sågs vid Hov 21 april (SLN).

Grågås
Redan 3 februari sågs ett 50-tal ex söder om sjön (BEG, LGS, CKD). Som mest räknades 970 ex in på morgonen 16 mars. De första kullarna sågs redan 20 april.

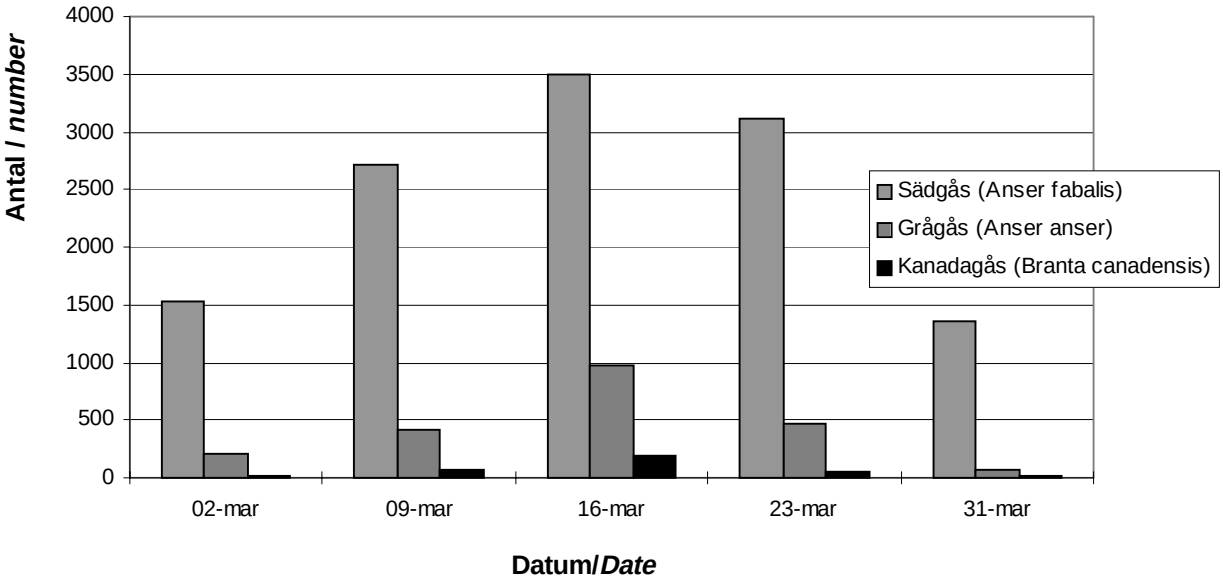

Figur 7. Antalet gäss vid vårens räkningar. *Number of geese during spring 2002.*

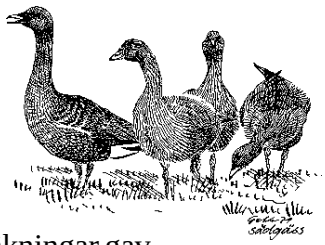

Sädgås
Första rapporterna är från 3 februari då bl a 350 ex sågs vid Ramstad (LGS). Vårens räkningar gav följande; 1540 ex 2 mars, 2710 ex 9 mars, 3500 ex 16 mars och 3000 ex 7 april. Det var således inte särskilt höga antal denna vår.

Tundrasädgås
Ett ex rapporteras från Lövängsborg 18 februari (BEG) och två ex vid Hov 20 mars (CNN).

Kanadagås
Redan 13 januari sågs 60 ex vid Ramstad (LGS, RBE). Som mest räknades 200 ex 16 mars (Tfstn).

Vitkindad gås
Ett till fem ex 13 mars - 16 maj (AEF, BAN, CKD, BEG, m fl).

Prutgås
Ett ex sågs vid Svälinge 24 mars (CSH).

Snögås
Ett par (förmodligen samma som tidigare år) sågs vid Svälinge-Herrestad i mars (CEN, CKD, m fl). En snögås sågs vid Svälinge 5 juni (AEF).

Stripgås
En **stripgås** noterades vid Sjötuna 23 juni (BAN, CEN).

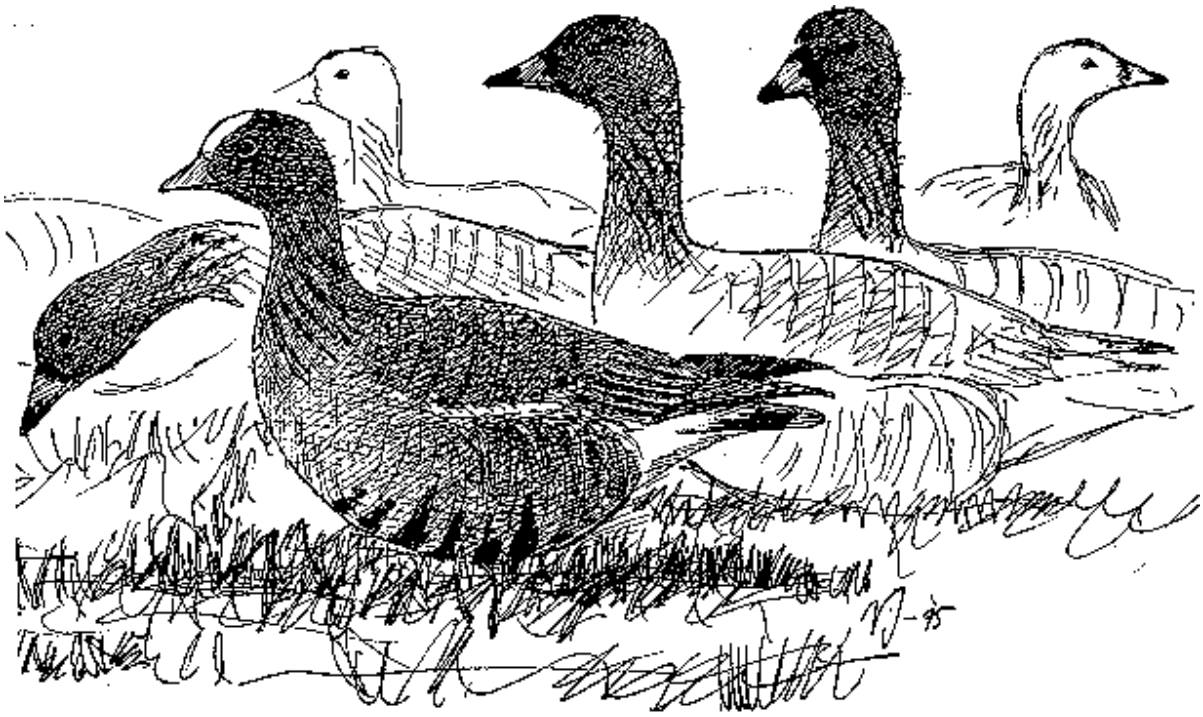

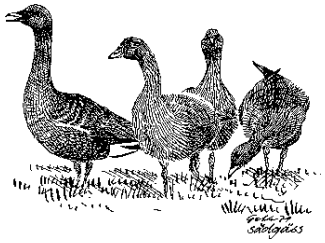

Hösten

Under hösten genomfördes åtta gåsräkningar. Mittmånadsräkningarna ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna av gäss. Räkningsmetodiken var densamma som tidigare år, d v s gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Dessutom har räkningarna kompletterats med artbestämning av ovanligare arter på fälten senare samma dag.

Antalet gäss vid de olika tillfällena framgår av tabellen nedan. Det mest anmärkningsvärda med höstens räkningar var väl att **sädgässen** från fjolårets bottennotering strax under 10 000 denna höst brakade upp över 16 000 igen. Vintern kom ju relativt tidigt i år och i slutet av november var de flesta gäss borta. Några **tundrasädgäss** *A. f. rossicus* sågs under hösten; två ex vid Hovtornet 10 oktober (JGN) och tre vid Hovtornet 29 oktober (GLL).

Maxantalet för **kanadagås** var relativt högt i september, dock strax under rekordet som är drygt 6 800. **Grågässen** hade som vanligt sitt maximum i månadsskiftet augusti/september, även om årets topp var något lägre jämfört med de tre föregående höstarna. En grågås sågs 10 november (BAN). Både 1998 och 1999 noterades 19 **fjällgäss** och 2000 var det 17 ex.och 2001 ca 25 ex. I år gästades Tåkern dock bara av en gammal fågel från 14 september till 2 november (BEG, JEN, m fl).

Av **bläsgäss** och **spetsbergsgäss** var den sistnämnda bäst representerad. 40 ex sågs i slutet av september (BEG, GLL, JEN). **Vitkindad gås** hade sin högsta notering 13 oktober. Inga snögäss eller stripgäss noterades.

Tabell 1. Antalet individer av olika gåsarter vid höstens räkningar. *Number of Geese counted during the autumn.*

	18/8	**31/8**	**14/9**	**28/9**	**13/10**	**19/10**	**26/10**	**17/11**
Sädgås *Anser fabalis*	25	8	4720	7120	13130	13080	**16080**	1670
Grågås *Anser anser*	12370	**12850**	11190	7880	2960	2500	1300	-
Bläsgås *Anser albifrons*	-	-	1	2	**18**	9	4	1
Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*	-	-	-	**40**	30	1	14	4
Fjällgås *Anser erythropus*	-	-	-	1	1	1	1	-
Kanadagås *Branta canadensis*	1120	**5890**	5130	620	1480	1780	1810	500
Vitkindad gås *Branta leucopsis*	-	-	17	-	**39**	4	15	-
Prutgås *Branta bernicla*	-	-	-	-	-	-	-	-

Sädgås *Anser fabalis* (NT)

Den första sädgåsen noterades 13 augusti vid Svälinge (AEF). Höstmaximum inföll 26 oktober då drygt 16 000 ex räknades. Det är det högsta maxantalet på hösten sedan 1998. De flesta gässen flög ut i sektorn Säby-Furåsa samt i Holmen-Renstad sektorn (särskilt under senare delen av hösten). Antalet sädgäss i Sverige under oktober 2001 var ca 68 000, vilket är en återhämtning från bottennoteringen 2000. Under 1996, -97 och -98 var Tåkern den lokal i Sverige som hade flest gäss vid de samordnade räkningarna i mitten av oktober. Under 1999 var Tåkern och Kvismaren lika och 2000 hade både Östen och Kvismaren fler i mitten av oktober. Under 2001 var det i särklass flest gäss vid Kvismaren (28 500). En halsmärkt sädgås, C87 (röd ring), sågs 20 oktober vid Åsby.

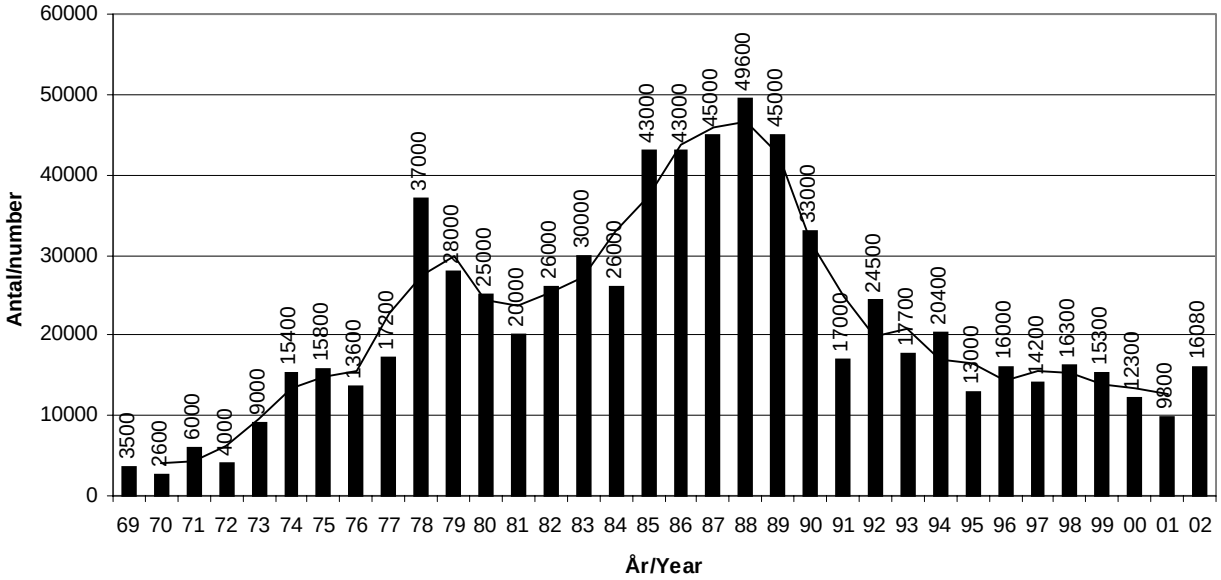

Figur 8. Max antal sädgäss vid Tåkern höstarna 1969-2002. Linjen anger rullande treårsmedel. *Maximum number of Bean Geese at Tåkern during the autumns 1969-2002. The line shows running three-year mean.*

Kanadagås *Branta canadensis*

Antalet höstrastande kanadagässs uppvisar en stadig ökning. Antalen fluktuerar ofta under höstarna eftersom de utnyttjar Vättern som alternativ sovplats. Årets max, 5 890 ex, inräknades 31 augusti. Det var över 5 000 även i mitten av september, men senare på hösten låg antalet kring 1 000. I fjol räknades som mest 6 860 ex i mitten av september, vilket troligen är det högsta antal på någon lokal i Sverige någonsin. Även i oktober 2001 hyste Tåkern landets största ansamling av kanadagäss. Antalet häckande kanadagäss är fortsatt relativt lågt i Tåkern. I maj sågs totalt 16 (mot 14 st 2000 och -01 samt 22 st 1999) kullar i vassarna och på strandängarna runt sjön, fördelat på: Renstad yttre 2, Åsby 4, Säby 2, Tovören 3, Bankängen 4 och Prästören 1.

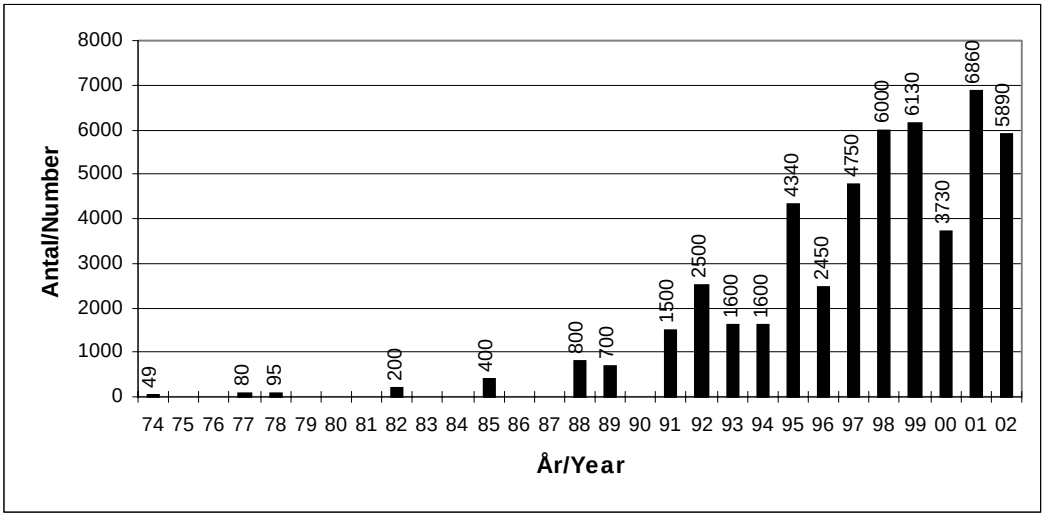

Figur 9. Max antal kanadagäss vid Tåkern höstarna 1974-2002. *Maximum number of Canada Geese at Tåkern during the autumns 1974-2002.*

Grågås
Anser anser

Maxantalet grågäss blev i år åter ett av de högsta antalen någonsin, 12 850 (näst högsta) i slutet av augusti. Vad gäller grågässen i Sverige har totalsumman vid de riksomfattande septemberinventeringarna ökat kraftigt från 20 000 ex 1984 till ca 120 000 ex 2001. Tåkern hyste 2001 landets största ansamling av grågäss vid septemberräkningen.

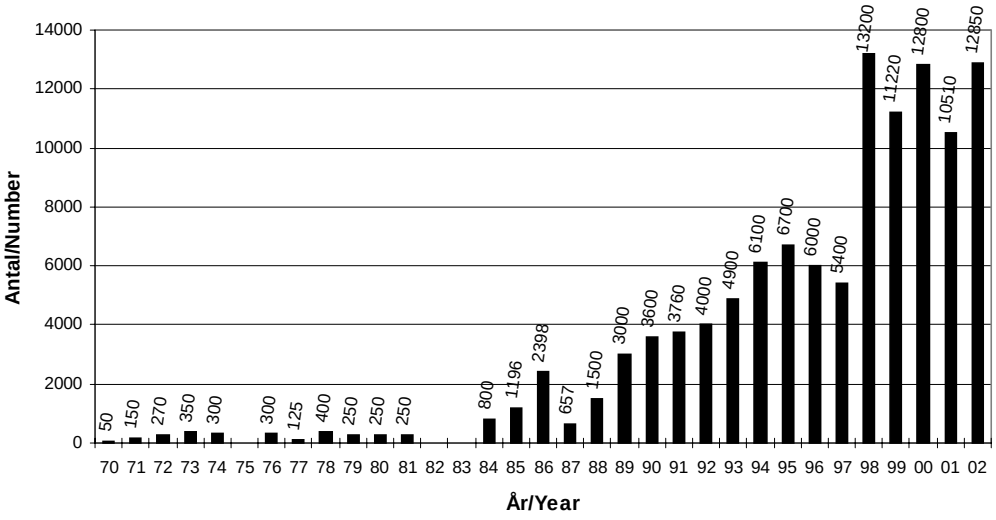

Figur 10. Max antal grågäss under höstarna 1970-2002. *Maximum number of Grey-lag Geese during the autumns 1970-2002.*

Räkning av grågåskullar

Antalet häckande grågäss har ökat kraftigt sedan räkning av grågåskullar påbörjades 1992 (se figur 11). Årets inventering var heltäckande även om några strandängar bara besöktes en gång under perioden då kullarna lämnar vassområdena och går upp på strandängarna. De första kullarna sågs 20 april vid Svälinge. Det högsta antalet kullar på respektive strandängsavsnitt återges i tabell 2. Räkningarna skedde 5-19 maj. Några "nya" lokaler har inkluderats detta år. Årets inventering slutade på 967 kullar, vilket är det i särklass högsta någonsin. Dessutom fanns

Tabell 2: Antal grågåskullar fördelade på olika strandängar med 2000, 1999 och 1998 års antal inom parentes. *Number of Grey-lag Geese clutches on different meadows at Tåkern, number 2000, 1999 & 1998 within brackets.*

Äng/*Meadow*	**Antal/*Number***
Ramstad + mad	15 (4, 5, 16, 5)
Kvarnängen	40 (35, 30, 32, 25)
Bankängen	130 (80, 80, 90, 100)
Svanshals äng	100 (40, 40, 19, 16)
Öster Glänås	10
Sjötuna	16 (20, 16, 10, 5)
Hov/Furåsa	77 (80, 93, 52, 41)
Säby	100 (65, 35, 30, 9)
Sandby	43 (17, 15, 20, 33)
Herrestad	77 (30, 23, 24, 14)
Källstad hopabete	35 (10, 30, 10, 15)
Hånger	22
Källstad	40 (34, 22, 31, 18)
Yxstad	80 (50, 20, 33, -)
Åsby	72 (50, 34, 57, 40)
Väversunda	110 (50, 137,101, 100)
Summa:	**967(565, 580, 525, 421)**

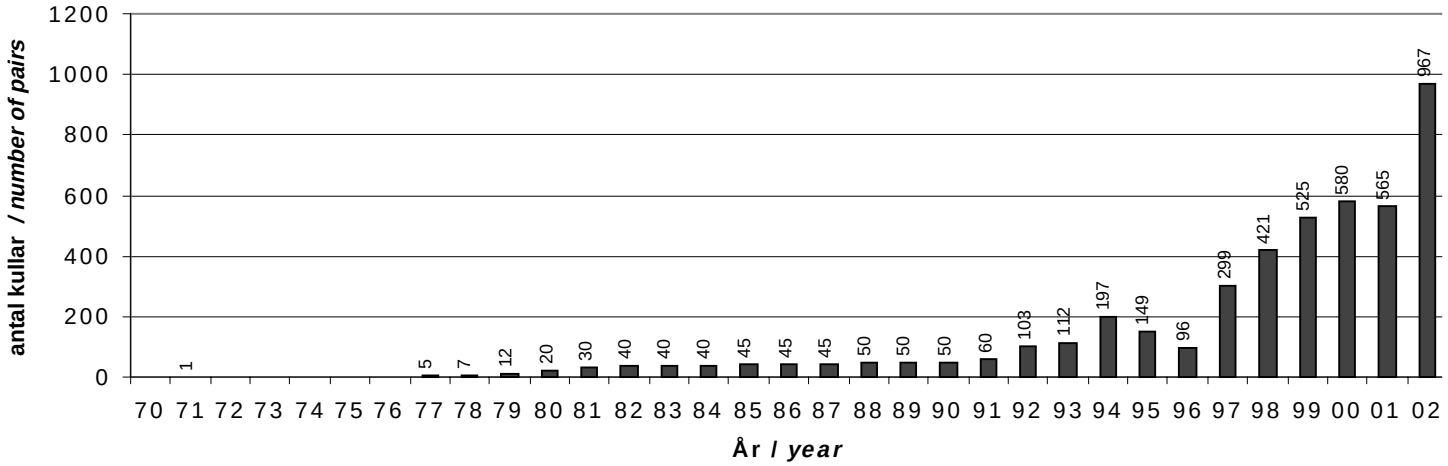

Figur 11. Antal grågåskullar 1970-2002. *Number of Grey-lag Geese families 1970-2002.*

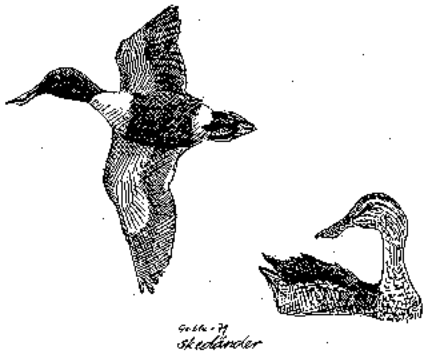

Skedand *Anas clypeata* (NT) och årta *Anas querquedula* (VU)

Lars Nilsson

Skedand

Under årens lopp har försök gjorts att uppskatta hur många skedänder som häckar i Tåkern. Detta är ingen lätt uppgift. Fåglarna, och då speciellt hanarna, uppehåller sig i april och fram till juni företrädesvis i den s k blå bården, det öppna vattnet mellan vass och strandäng. De är då lätta att räkna. De är också rörliga och flyger gärna mellan olika lokaler runt sjön. Uppskattningen av antalet häckande par bygger framförallt på ett stort antal besök vid de olika strandängarna. Antalet hanar och honor har räknats. Under 2002 beräknas 17 par av skedand ha funnits vid sjön under häckningstid (2001:16 par, 2000:17 par, 1999:20 par).

Inga häckningar har konstaterats, dvs inga bofynd eller observationer av ungkullar har gjorts. Första observationen av skedand under våren gjordes 1 april, ett par vid Sjötuna udde. Högsta antal under våren var 11 hanar och en hona vid Sjötuna 12 maj.

Årta

Årtan har räknats runt Tåkern enligt samma principer som gällt för skedand. Uppträdandet följer också samma mönster, lättobserverad i blå bården under våren och färre observationer fram mot sommaren. Under 2002 räknades till 16 revir vid sjön (2001:13 revir, 2000:12 revir, 1999:12 revir).

I slutet av 70-talet uppskattades det häckande beståndet till 15-20 par. I slutet av 80-talet ökade antalet par med en topp 1990 på 40-45 par. Under andra halvan av 90-talet har antalet sedan minskat.

Första observationen gjordes 21 april, då en hane sågs vid Bankängen. Största antal samtidigt var fyra hanar och två honor vid Sjötuna 16 juni.

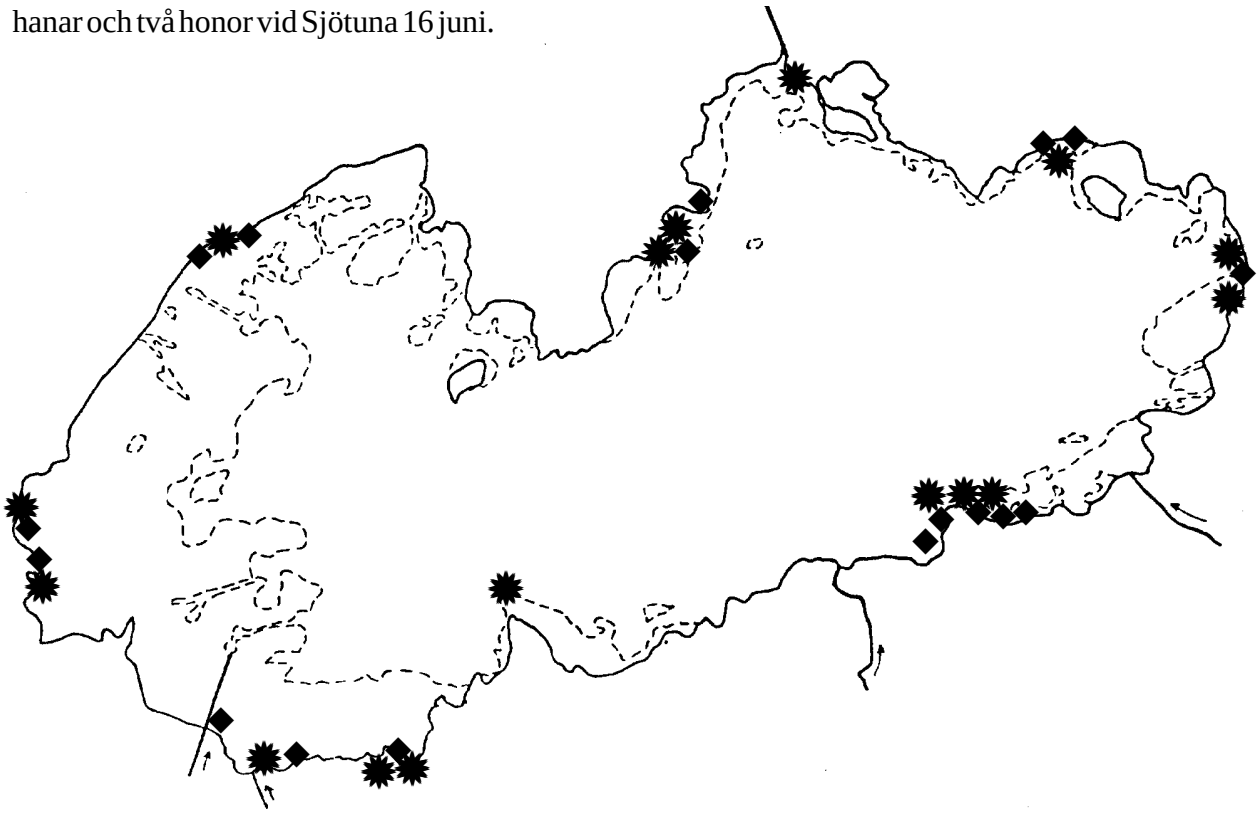

Figur 12. Par/revir av skedand *Anas clypeata* ◆, 17 st och årta *Anas querquedula* ✹, 16 st. *Number of pairs of Shoveler* ◆, *and Garganey* ✹.

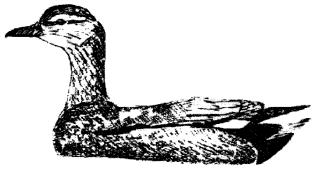

Snatterand *Anas strepera* (NT)

Lars Nilsson

Här görs ett försök att beräkna hur många snatteränder som finns i Tåkern. Uppgiften är inte lätt eftersom snatteranden under häckningstiden är ganska mobil och också kan vara diskret i sitt uppträdande. Till hjälp har jag tagit framförallt Fältstationens dagbok. Här finns registrerat ett antal observationer dels från olika strandängar med blå bård och dels från paddlingsturer från olika delar av sjön. Jag har också roat mig med att kontrollera vad som finns registrerat i Svalan, Naturvårdsverkets nationella fågeldatabas, dit alla fågelskådare är välkomna att rapportera. Fältstationen lägger, än så länge, inte in egna observationer i Svalan.

Med utgångspunkt från dagboken bedöms Tåkernpopulationen under 2002 till 32 par. Reviren är relativt väl spridda runt sjön och återges i figur ..Det måste dock poängteras att siffran är ganska osäker eftersom snatteranden, som tidigare påpekats är både mobil och diskret i sitt uppträdande. Några ungkullar har inte noterats. Under hösten ökar antalet snatteränder i sjön med maximum i oktober. 2000 sågs som mest 354 ex den 15 oktober.

I Fältstationens dagbok finns bokfört 34 observationer av snatterand fram till 1 augusti. Databasen Svalan innehåller 14 observationer under motsvarande period. Av naturliga skäl (tillträdesförbud) är de flesta av Svalanobservationerna från besöksområden/fågeltorn. Ingen av Svalanobsarna har någon motsvarighet i dagboken. Trots detta tillför Svalan inte någon information i form av antal eller nya lokaler utöver den som redan finns i dagboken. Detta kan givetvis vara en slump men jag tycker ändå man kan dra slutsatsen att Fältstationens material är av hög kvalitet. Därmed inte sagt att databasen Svalan är dålig, tvärtom tror jag att den när den blivit mer etablerad kan bli ett bra komplement till Fältstationens egna undersökningar. Det skall dock noteras att årets första snatteränder, vid Säby 22 mars, noteras i Svalan.

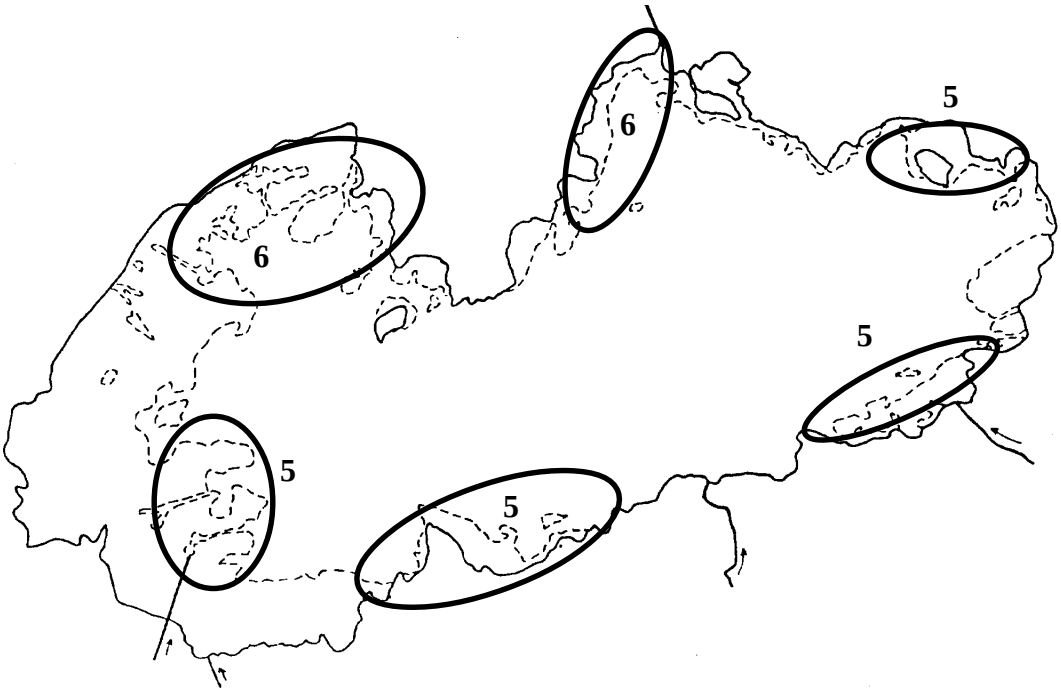

Figur 13. Par/revir av snatterand *Anas strepera,* 32 st. Number of pairs of Gadwall, 32 .

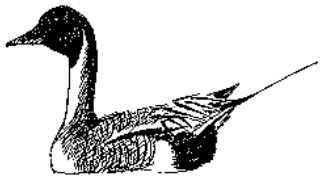

Simfågelräkningar / *Counts of Waterfowls*

Lars Gezelius

Under hösten genomfördes fyra simfågelräkningar (se tabellen intill). Det var tredje gången som en räkning gjordes i november. Räkningen i september var en del av de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som samordnas av Wetlands International. Väderbetingelserna var vid flera räkningstillfällen inte så gynnsamma. Vid augustiräkningen var dock sikten god och vinden svag men i september var vinden frisk nordlig men sikten god. Oktoberräkningen genomfördes i frisk E-vind och med regnskurar. I november var det regn, men vinden var svag. Räkningsplatserna var bemannade som tidigare år, med undantag av november då ett par platser inte var besatta. Observera att augustisiffrorna i septemberinfo´t 2002 blev felaktiga.
Efter förra höstens mycket höga antal av rastande simfåglar blev det denna höst mer ”normala” antal, d v s antalen låg närmare medelantalen för de senaste 10 åren. Novemberräkningen blev misslyckad, både med tanke på väder och bemanning, varför dessa siffror ska tolkas med försiktighet. I början av höstsäsongen var antalen lägre än normalt men i oktober var antalen betydligt högre. Den art som starkast påverkade detta mönster var sothönan.
Antalet skäggdoppingar och skarvar var relativt lågt. Även viggarna lyste med sin frånvaro, liksom även i någon mån kniporna. Antalet brunänder låg i närheten av medel, men bland det stora antalet obestämda änder i oktober (över 3000), var det mesta dykänder, troligen mest brunänder (men även vigg).
Tämligen höga antal var det av bläsand, snatterand och skedand. Knölsvanarna var relativt talrika särskilt under senhösten (se sid 6). Antalet salskrakar var betydligt lägre än i fjol.
Undervattensvegetationen har sedan i fjol återhämtat sig fullt ut. En mycket stor del av sjöns bottenyta var bevuxen av frodiga kransalgsbestånd som dominerades av kransalgen rödsträfse (Chara tomentosa).
I övrigt utanför de ordinarie räkningarna kan nämnas 160 snatteränder (LFH), 3000 sothöns vid Hov 24 juli (KMA), 40 knipor 23 november (BAN), 1500 bläsänder vid Svälinge/Hov 20 oktober resp 1 november (BAN). Liksom i fjol höstas har det varit relativt gott om hägrar vid sjön under hösten. 70 ex vid Svälinge 26 oktober är en tämligen hög siffra för månaden. (signaturer på sid 40).

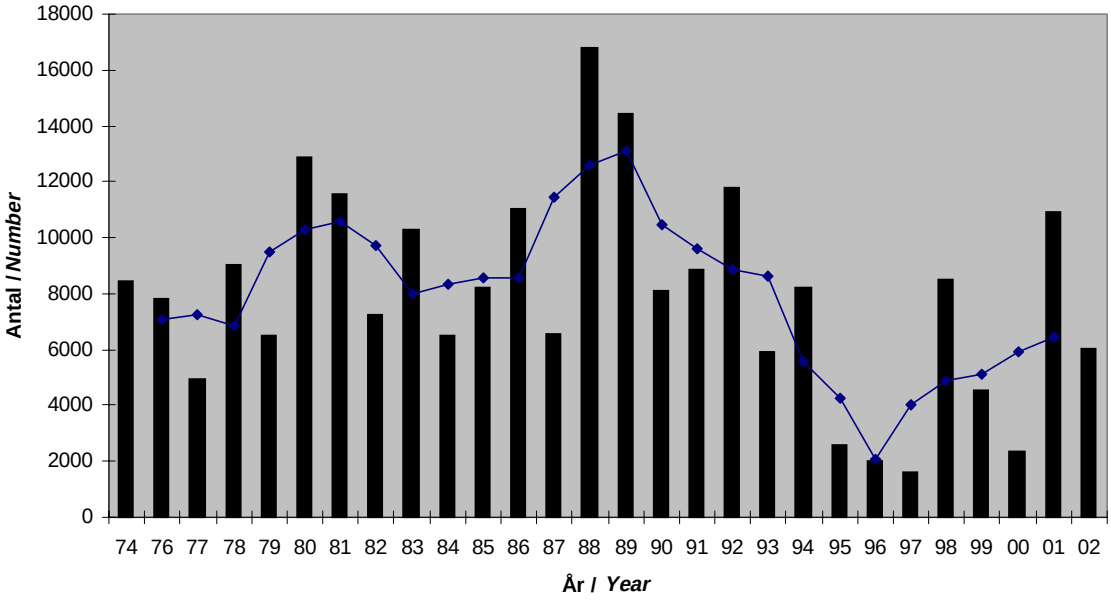

Figur 14. Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2002. Linjen anger rullande treårsmedelvärde. *Total number of waterfowls, exclusive the Coot, in Tåkern in the mid-september counts 1974-2002. The line shows running three-year mean.*

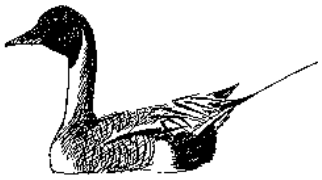

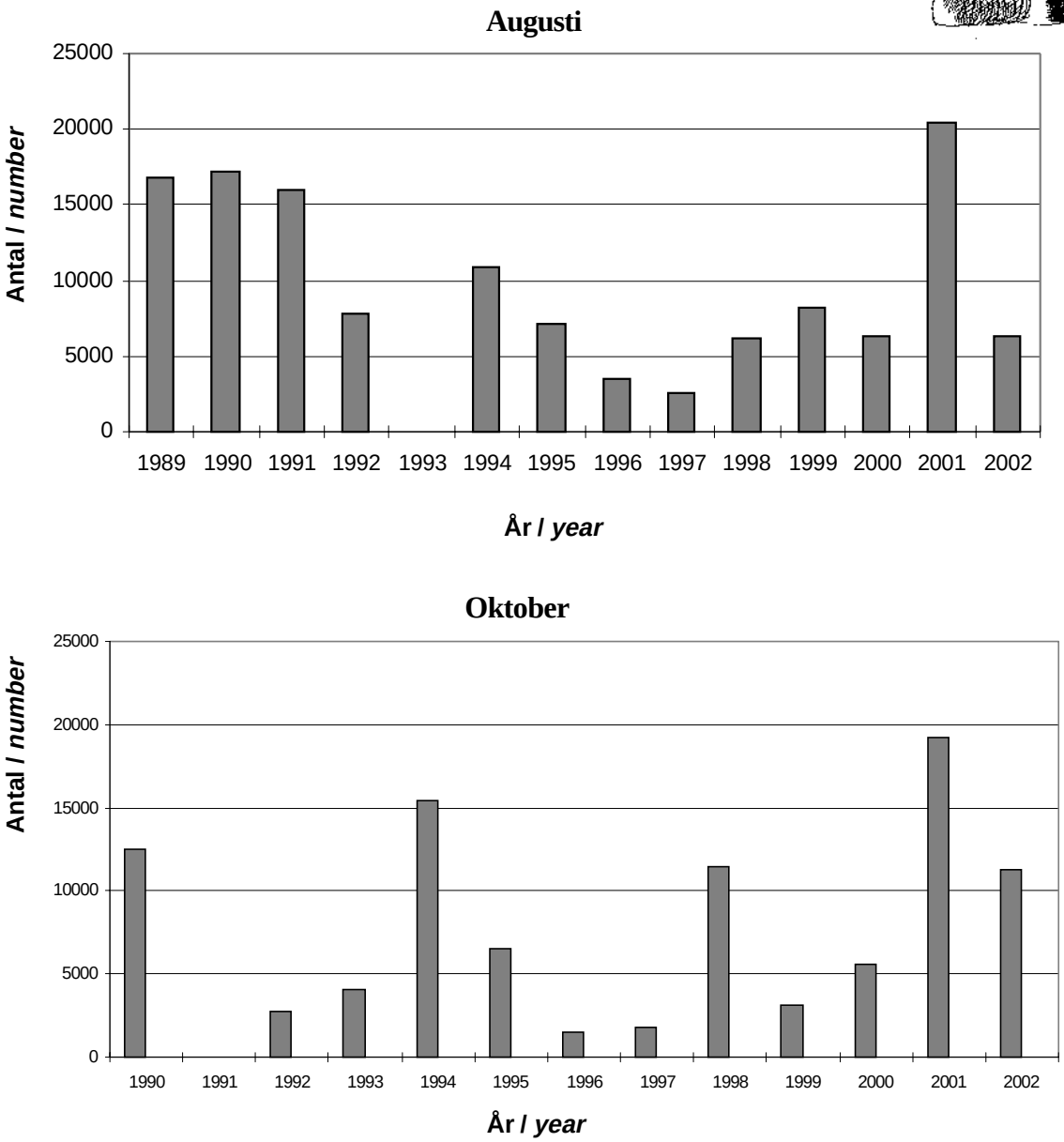

Figur 15. Totalt antal inräknade simfåglar vid augustiräkningarna (omkring 17 augusti), diagrammet överst och oktoberräkningarna (omkring 15 oktober). Ingen räkning genomfördes i augusti 1993 resp i oktober 1991. *Total number of waterfowls counted in Lake Tåkern in August (above) and October.*

Våren-sommaren

Ingen regelrätt räkning genomfördes under våren, men foljande noteringar finns; 300 bläsänder vid Sjötuna 20 april (RBE, KMA), 150 krickor vid Sjötuna 21 april (MSN), 350 knipor 16 mars (KAN), 166 storskrakar 16 mars (KAN) och 20 salskrakar vid Svälinge 1-3 april (AJN, LSM). De första årtorna sågs med två ex på Bankängen och tre ex vid Sjötuna 14 april (CKD), de första skedänderna (8 ex) vid Tovören 2 april (CEN) och två snatteränder vid Säby 22 mars (BEG). Sju gravänder sågs i sjön 14 april (TSM). Under sommaren fanns över 1000 brunänder i sjön. Under våren och sommaren sågs också några salskrakar; t ex en hane och två honor Renstad yttre 1 maj (LGS) och tre honor vid Hov 27 juli (AON, RBE).

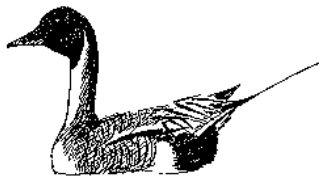

Tabell 3. Antal simfåglar vid höstens räkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste tio årens räkningar (med undantag för november).
Number of Waterfowls during the autumn counts. Within brackets is given the mean for the latest counts (ten years, except in November).

	18/8	***(91-01)***	**14/9**	***(92-01)***	**13/10**	***(92-01)***	**17/11**	***(00-01)***
Skäggdopping *Podiceps cristatus*	79	(85)	9	(91)	30	(62)	0	(92)
Gråhakedopping *Podiceps grisegena*	0	(0)	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Svarthakedopping *P. auritus*	0	(0)	0	(0)	0	(1)	0	(0)
Storskarv *Phalarocorax carbo*	0	(320)	356	(485)	73	(214)	0	(11)
Häger *Ardea cinerea*	37	(43)	34	(41)	48	(38)	5	(25)
Knölsvan *Cygnus olor*	904	(994)	958	(732)	1432	(805)	1168	(957)
Sångsvan *Cygnus cygnus*	0	(1)	0	(1)	9	(7)	10	(2)
Rostand *Tadorna ferruginea*	0	(0)	0	(0)	1	(0)	0	(0)
Gravand *Tadorna tadorna*	0	(0)	0	(1)	0	(3)	0	(0)
Bläsand *Anas penelope*	366	(190)	1085	(727)	1431	(1086)	28	(119)
Snatterand *Anas strepera*	99	(111)	190	(106)	151	(165)	0	(2)
Kricka *Anas crecca*	1019	(730)	1223	(796)	333	(386)	0	(67)
Gräsand *Anas platyrhynchos*	1338	(1647)	827	(731)	924	(543)	0	(430)
Stjärtand *Anas acuta*	0	(11)	17	(14)	33	(25)	0	(0)
Årta *Anas querquedula*	8	(1)	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Skedand *Anas clypeata*	13	(34)	29	(23)	21	(33)	0	(0)
Brunand *Aythya ferina*	1043	(1909)	1239	(1099)	124	(1055)	0	(117)
Vigg *Aythya fuligula*	8	(57)	0	(71)	26	(261)	0	(88)
Bergand *Aythya marila*	0	(0)	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Knipa *Bucephala clangula*	29	(34)	10	(52)	26	(59)	40	(114)
Obest. änder *Ducks sp.*	463	(507)	2320	(644)	3300	(990)	0	(456)
Salskrake *Mergus albellus*	1	(0)	0	(0)	39	(31)	0	(123)
Småskrake *Mergus serrator*	0	(0)	0	(2)	0	(0)	0	(0)
Storskrake *Mergus merganser*	0	(3)	29	(67)	256	(231)	100	(656)
Obest skrak *Mergus sp.*	0	(0)	0	(0)	0	(1)	0	(0)
Sothöna *Fulica atra*	976	(2225)	1130	(1706)	3026	(1642)	0	(707)
Rörhöna *Gallinula chloropus*	1	(0)	0	(0)	0	(0)	0	
Summa:	**6384**	**(8901)**	**7186**	**(7396)**	**11283**	**(7645)**	**1351**	**(3962)**
% av medelvärdet	**72 %**		**97 %**		**148 %**		**34 %**	

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Ture Persson

Den första bruna kärrhöken för året visade sig 24 mars och den första bobyggnaden iakktogs 31 mars nära Hovtornet. Under april intogs reviren och bobyggnaden var flitig. Under maj är det lugnt i kärrhökens vassar, då hanen sporadiskt kommer med byte till den ruvande honan. Bytesöverlämnandet sker så gott som alltid i flykten, varvid honan flyger i ryggläge, då hon griper bytet. Normalt fångar hon bytet säkert, men vid hård blåst kan det bli en miss.

I juni ökar aktiviteten vid bona, då hanarna får vara flitiga jägare åt växande ungar. Även honorna jagar då i boreviret och kan fånga rätt stora sothönsungar. Vid ett tillfälle fann jag ett renätet skelett av mink i en videbuske ute i ett kärrhöksrevir. Hona och ungar av mink är ju lämpliga byten för kärrhökar, medan hanarna är i största laget. Synd bara att kärrhökarna inte är lite större för att vara effektiva minkjägare. Minken är ju utan tvekan den den största skadegöraren som kommit in i vår fauna. Ödelagda kolonier av skrattmås, svarttärna och doppingar är talande bevis för minkens framfart. Den ökande stammen av havsörn kanske kan hålla minkstammen på en låg nivå. Kärrhöksbon blir sällan rövade, då de normalt ligger svåråtkomliga i vassarna och ej strandnära. Antalet revir av brun kärrhök blev för året 47 st och stammen är stabil. Fördelningen i sjöns sektorer enligt karta nedan. Den tätaste koncentrationen fanns i Furåsavassen, där hela sex par häckade. Under året ringmärktes inga ungar och inga återfynd har rapporterats.

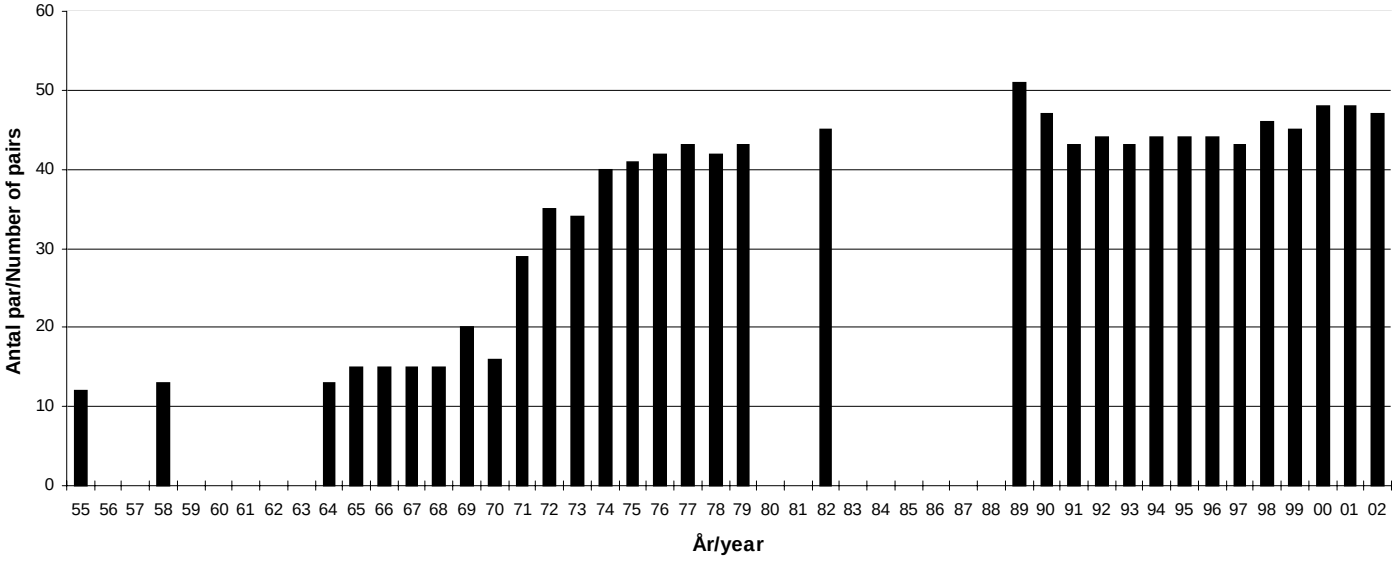

Figur 16. Antalet par av brun kärrhök i Tåkern 1955-2002. *Number of breeding pairs of Marsh Harriers in Tåkern 1955-2002.*

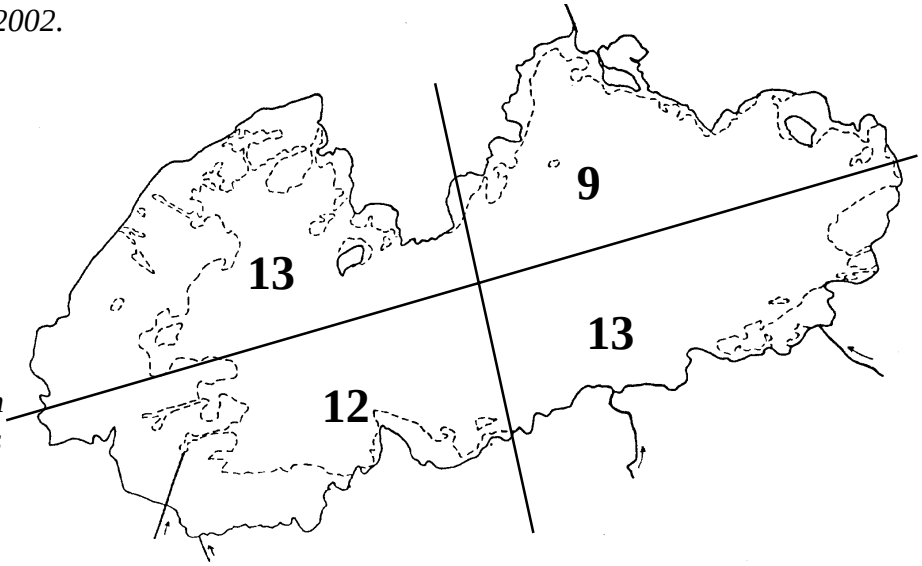

Figur 17. Antal häckande par av brun kärrhök i fyra sektorer, totalt 47 par. *Number of pairs of Marsh Harriers in different parts of the lake, totally 47 pairs.*

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana* (VU)

Lars Nilsson

Antalet småfläckiga sumphönor har varierat betydligt mellan åren. I figur 18 visas numeräreni under de senaste 36 åren. De sista åren av 1960-talet skedde en drastisk minskning då noll till fem exemplar hördes. 1967 kunde 10-25 exemplar höras på sträckan Väversunda-Renstad. Under 1990-talet kan en svagt uppåtgående trend skönjas. År 2000 var ett toppår med en av de högsta årssummorna under hela perioden. 2001 spelade tre och 2002 fyra fåglar, vilket är mycket låga siffror. Hanar hördes spela vid Lövängsborgsmaden 6maj-12 juni (7 maj 2 ex), Renstadmaden 26 april-11 juni, Furåsa 5-18 juni och Svälinge 8 maj.

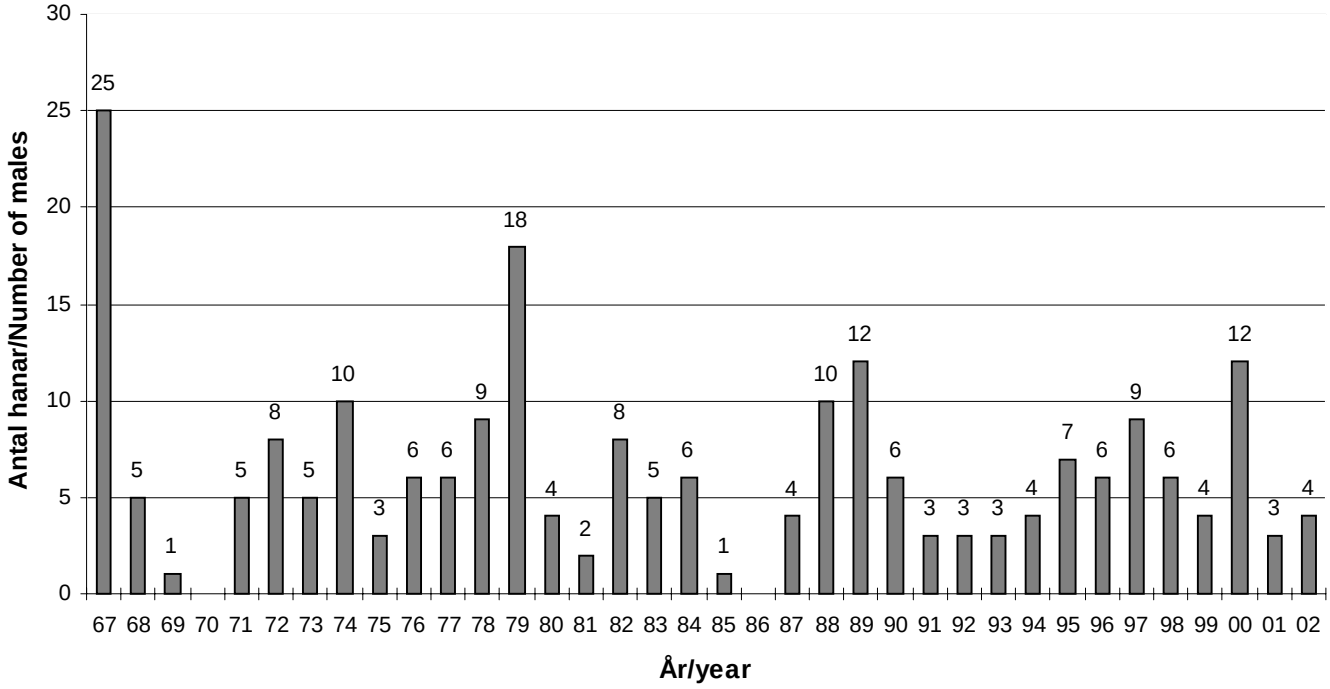

Figur 18. Antal spelande småfläckiga sumphönor vid Tåkern 1967-2002. *Number of whistling Spotted Crakes at Tåkern 1967-2002.*

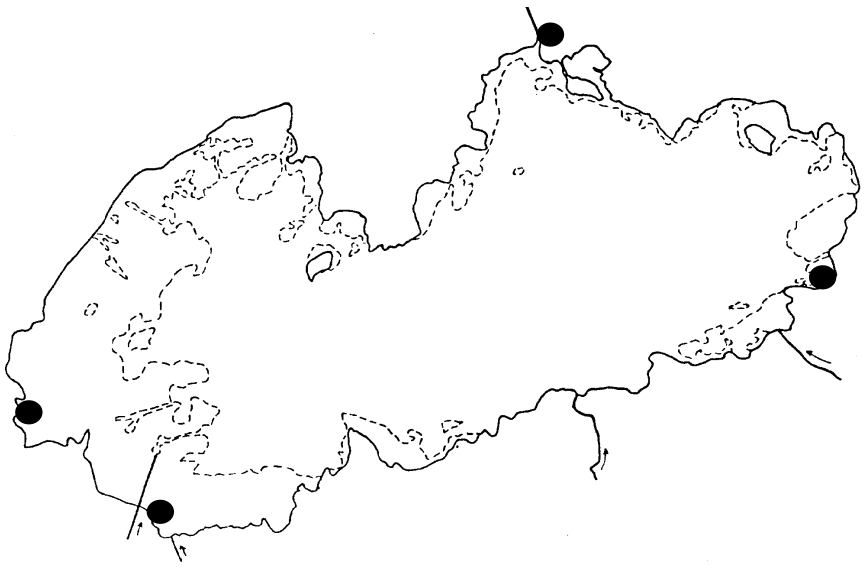

Figur 19.
Platser där småfläckig sumphöna spelade i slutet av maj och början av juni 2002.

Whistling Spotted Crakes in lateMay and early June 2002.

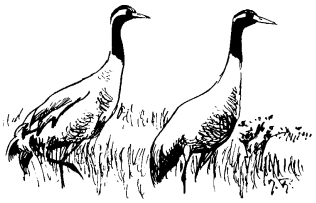

Trana *Grus grus*

Lars Gezelius

Den första observationen för året gjordes 13 mars då 1 ex sågs vid Säby (KSD) och två ex på Herrestad äng (AEF). Under våren räknades tranor mer regelbundet i samband med gåsräkningarna. I mars var det inga större antal men 7 april räknades 755 tranor, vilket är en relativt hög siffra för Tåkern under våren. 16 april noterades 400 ex på Hånger (BEG) och 110 ex 5 maj (LGS). Bland sommarobservationerna kan nämnas 25 ex vid Sjötuna 2 juni (CKD). Under april till juni markerades ensamma par, varnande fåglar eller par med ungar på karta över Tåkern. I år häckade minst 11 par vid sjön (fig. 20). Detta år gjordes flera noteringar av par med ungar. Ett par sågs med två ungar och två par sågs med en unge vardera. Under augusti ökade antalet tranor återigen. I en flock vid Renstad 23 augusti noterades 94 adulta och 20 juvenila fåglar (LGS). Vid gåsräkningarna under hösten noterades antalet tranor med följande resultat:

18/8	**31/8**	**14/9**	**28/9**	**13/10**	**19/10**	**26/10**	**17/11**
873	1814	2290	**3050**	1013	51	10	-

Arten har nu legat stabilt på maxantal kring 3000 under de senaste fem höstarna. Årets maxsiffra är den tredje högsta någonsin vid Tåkern.

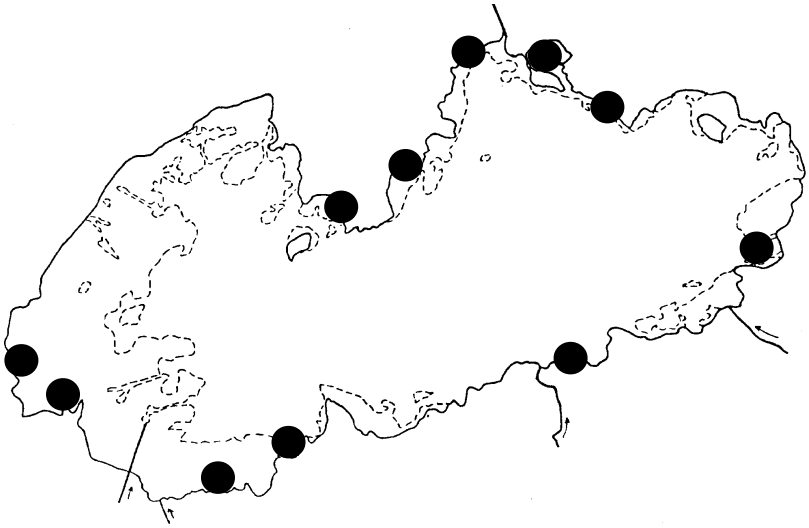

Figur 20. Häckningsplatser för tranor vid Tåkern 2002, 11 par. *Territories of Cranes in Tåkern 2002, 11 pairs.*

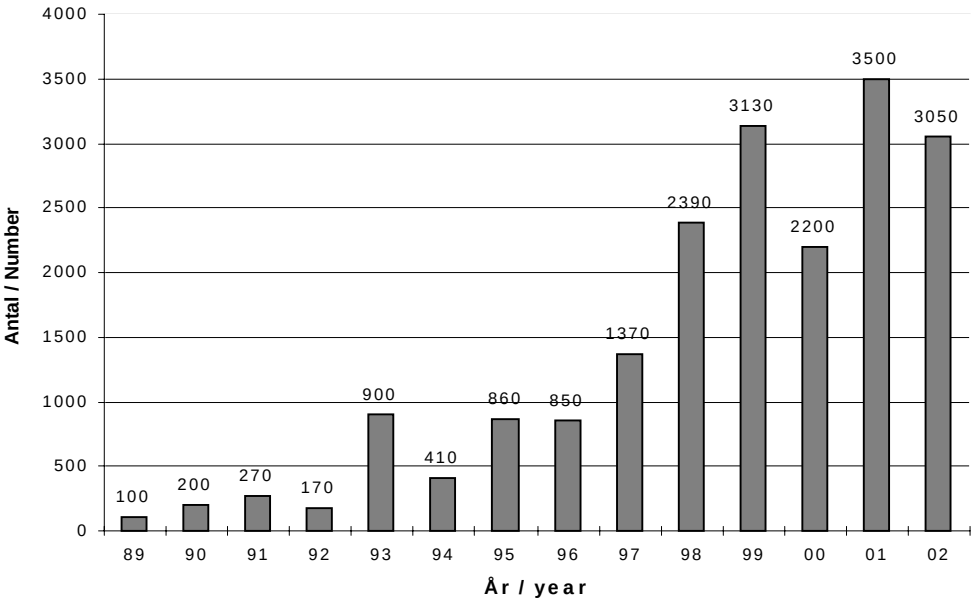

Figur 21. Högsta dagsnotering av tranor vid Tåkern under höstarna1989-2002. *Highest number of Cranes at Tåkern during the autumns 1989-2002.*

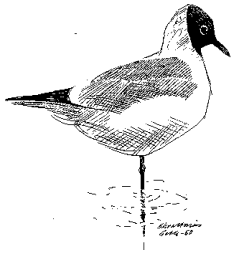

Skrattmås *Larus ridibundus*

Lars Gezelius

De första fåglarna sågs 25 mars. Liksom i fjol häckade i stort sett samtliga par på öar ute i sjön. Dock påbörjades en del häckningar på strandängar men dessa avbröts redan i mitten av maj. Dessa platser var ca 15 par bobyggande vid Åsby strandäng 5 maj och 10 par bobyggande i slutet av april på de nyanlagda öarna på Charlottenborgsmaden. Slutligen kan nämnas att två par ruvade på Kvarnängen (i blå bården) i mitten av maj. På kartan nedan visas de platser där kolonier fanns under första halvan av juni, ca 725 par. Som vanligt fanns de största kolonierna vid Prästören (400) och Tovören (200). På Prästören har Tåkerns största koloni nu funnits i två år. I år, liksom i fjol, häckade där de flesta paren (300) på den långsmala ön i mitten (den som saknar torvlager på ytan och har mest kortvuxen vegetation). Denna koloni lyckades också bra med häckningen (ca 150 ungar). Det var dock svårt att bedöma antalet ungar eftersom öarna nu har mycket hög vegetation av fr a nässlor. Kolonin vid Tovören störddes delvis av mink och endast ett 10-tal ungar kom på vingarna där. Glädjande nog häckade många par på öar i sjöns östra del. Den största kolonin där förstördes dock av det kraftiga regnet 13 juni. Detta år beräknas totalt 200 ungar ha blivit flygga. I juni och juli ringmärktes 45 boungar främst vid Prästören. Ungarnas vikt i förhållande till sin kroppsstorlek (vinglängd) säger något om deras kondition. Resultatet framgår av figur 22. Jämfört med andra platser och andra år verkar ungarna i år ha varit i relativt god kondition, dvs de var inte märkbart påverkade av svält.

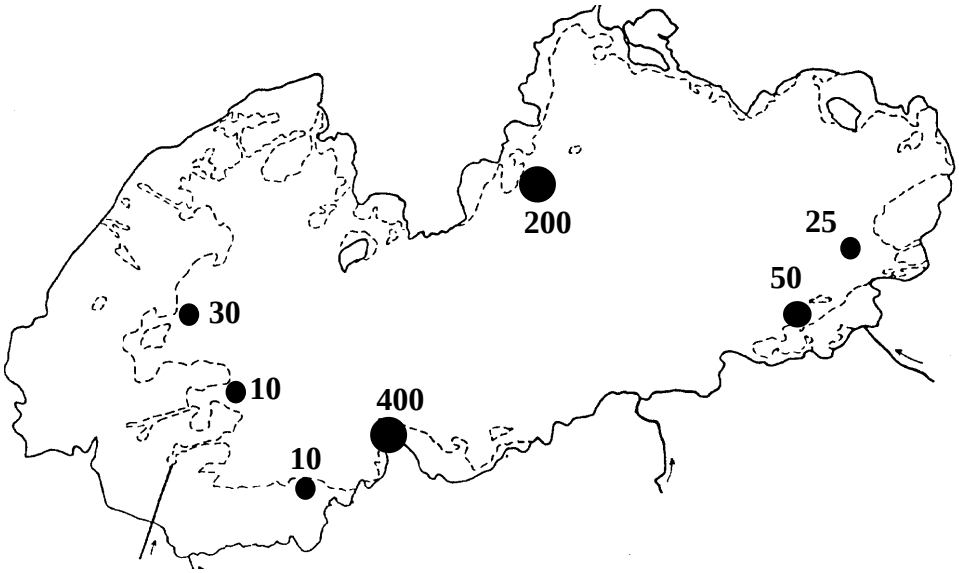

År	Antal par	Antal flygga ungar	Antal ungar per par
1992	730	100	0,14
1993	500	50	0,10
1994	300	10	0,03
1995	520	120	0,23
1996	500	300	0,60
1997	740	200	0,28
1998	840	310	0,37
1999	900	650	0,72
2000	620	150	0,24
2001	925	500	0,54
2002	725	200	0,28

Figur 22. Skrattmåsens häckningsplatser i juni 2002, 725 par. *Breeding sites 2002 of the Black-headed Gull in June, 725 pairs.*

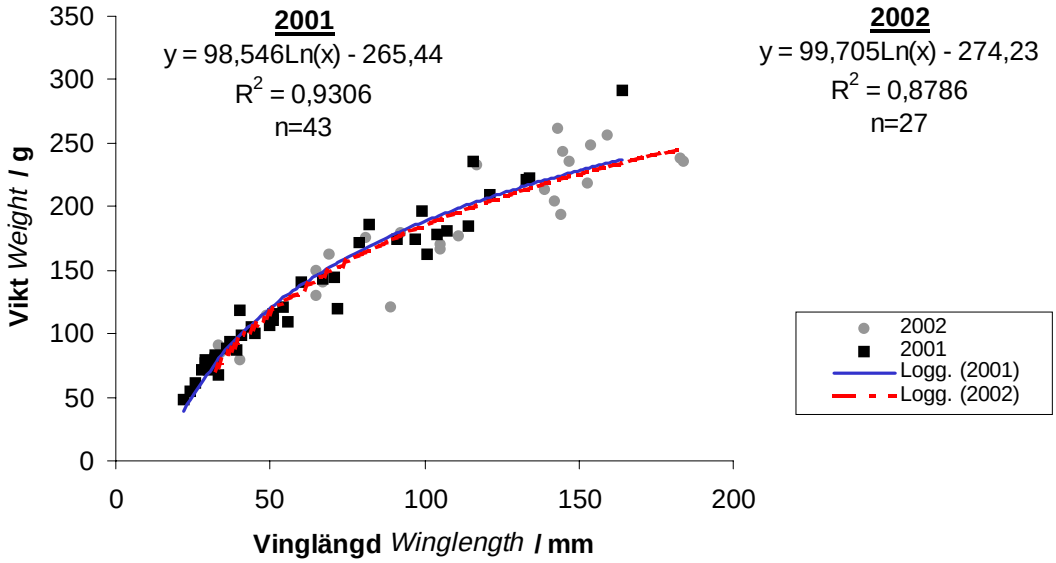

Figur 23. Relationen mellan vinglängd och vikt hos 43 skrattmåsungar i Tåkern 2001 och 27 ungar 2002. *Winlength - weight relation in 43 Blackheaded gull chicks in Tåkern 2001 and 27 chicks 2002.*

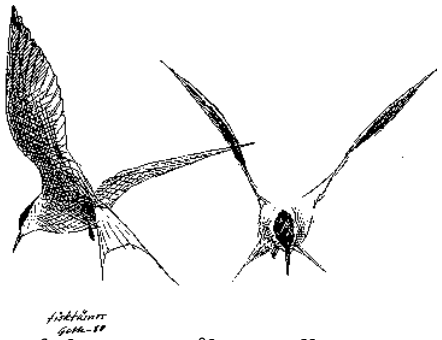

Fisktärna *Sterna hirundo*

Lars Gezelius

Årets första observation gjordes 27 april vid Hov (BEG). I år häckade 184 par fisktärnor i Tåkern, vilket är över medeltalet för åren 92-01 som är 118 par. Arten hade en nedåtgående trend i slutet av 1990-talet men den lilla uppgången 2001 följdes i år av en rejäl ökning. Häckpopulationen i Tåkern uppvisar en stor variation i antal med snabba svängningar. Öarna på Prästören (åter)skapades hösten -95 och åren 96-00 häckade 78, 100, 45, 2 respektive 20 par där. I år häckade där 11 par på den nordvästra lilla ön. År 2000 och 2001 häckade inga par i den östra delen av sjön, men i år fanns två kolonier här tillsammans med skrattmåsar. Kullstorleken i en koloni i östra delen av sjön kontrollerades 12 juni med följande resultat; 30 bon med 3 ägg, 14 bon med två ägg och sex bon med ett ägg. Det ger ett medel på 2,5 ägg per bo, vilket är normalt. Fisktärnorna drabbades dels av predation och dels av kraftigt regn i juni. Uppskattningsvis kom ca 100 ungar på vingarna vid sjön detta år, vilket ger ca 0,55 ungar per par. 38 ungar ringmärktes.

De konstgjorda träflottarnas attraktivitet håller i sig eller ökar trots att jordlagret på dem delvis är bortspolat på några av de äldre flottarna. Ytterligare tre flottar lades ut vid Glänås vintern 2001 och nu finns sju st i sjön. Totalt häckade 33 par fisktärnor på flottarna. I Renstad yttre häckade 15 par på flotten (25 par -01, 20 par -00 och -99 och 21 par -98) och i Glänås 14 par - nio par på de tre nya och fem par på den ostligaste av de gamla flottarna (åtta par -01, ett par -00, -99 och -98) och i Svälinge fyra par (sex par -01, fem par -00, sex par -99 och ett par -98).

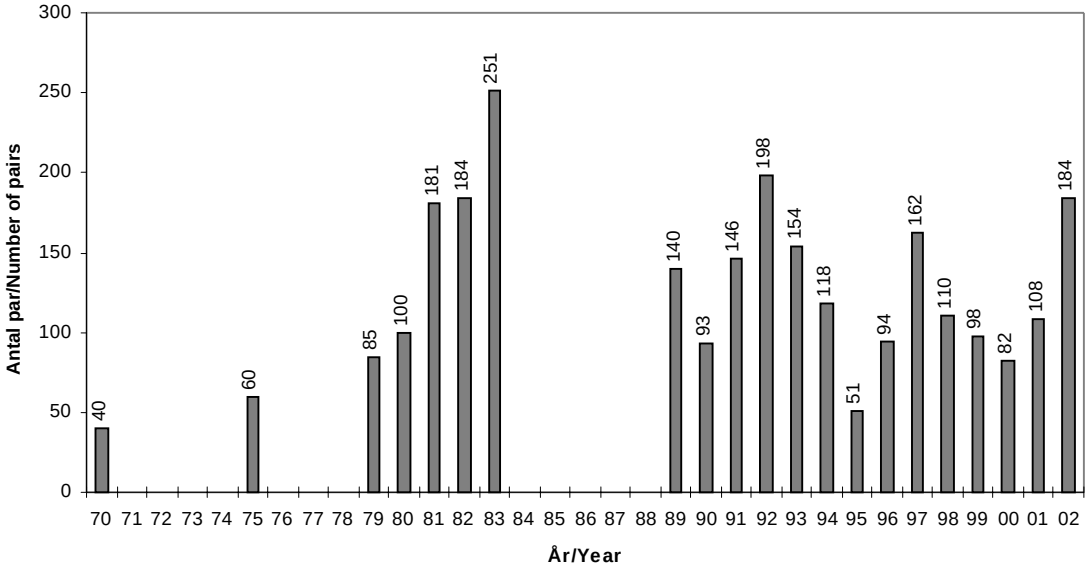

Figur 24. Antalet häckande par fisktärnor i Tåkern 1970-2002. *Number of breeding pairs of Common Tern in Tåkern 1970-2002.*

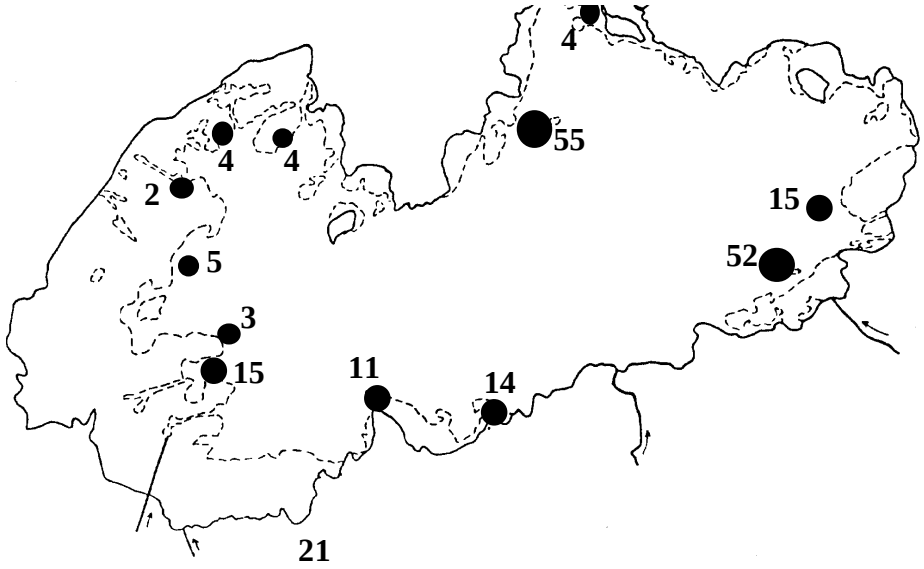

Figur 25. Fisktärnans häckningsplatser (antal par) i Tåkern 2002, totalt 184 par. *Breeding sites (number of pairs) of Common Tern 2002, totally 184 pairs.*

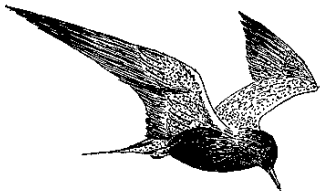

Svarttärna *Chlidonias niger* (VU)

Lars Gezelius

Efter toppåret 1999 för svarttärnorna i Tåkern med 32 flygga ungar har det blivit en viss nedgång, särskilt i ungfågelproduktionen. De första svarttärnorna sågs 4 maj vid Svälinge (BEG). I slutet av maj etablerade sig en stor koloni på små öar längst ut i Renstad yttre. Öarna utgjordes av vassrotfilt med smalkaveldun och lite vass. 3 juni varnade 60 fåglar vid öarna och äggkullstorleken räknades i 23 bon. Det var ett bo med fem ägg, 14 bon med tre ägg, fem bon med två ägg och tre bon med ett ägg. Det ger ett medel på 2,6 ägg per bo, vilket är normalt. Ett kraftigt åskregn 13 juni med 45 mm nederbörd på kort tid i kombination med hård vind ställde till stor förödelse på den utsatta lilla ön. 15 juni varnade 10 fåglar och endast två bon med intakta ägg fanns kvar. Viss kråkpredation hade också ägt rum. 29 juni varnade endast fyra fåglar här. 17 juni konstaterades ca 15 par på flytöar vid Tovören (grå punkt på kartan nedan). Troligen hade par från Renstad börjat om att häcka här. I slutet av juni varnade här ca 20 fåglar och varnande fåglar noterades så sent som 14 juli. Vid Sjötuna sågs 8 augusti sex juvenila svarttärnor tilsammans med två adulta (LGS, JGN), vilket tyder på lyckad häckning. Sammantaget gick 30 par till häckning och det är det högsta antalet sedan 1995. Efter bottennoteringen 1997 är populationen i stigande trend. Ca 10 par fullföljde häckningen. En unge märktes vid Tovören. Totalt bedöms att minst tio ungar blivit flygga, vilket ger 0,33 ungar per par.

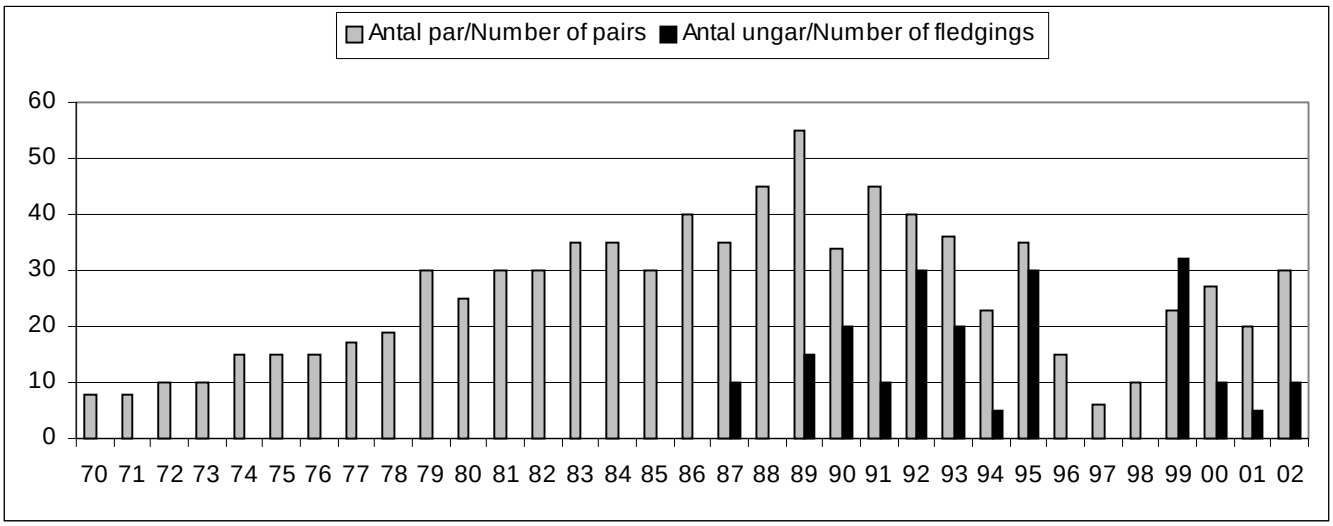

Figur 26. Antal par 1970-2002 och ungproduktion 1987-2002 hos svarttärna. *Number of breeding pairs of Black Tern 1970-2002 and number of fledgings 1987-2002 in Tåkern.*

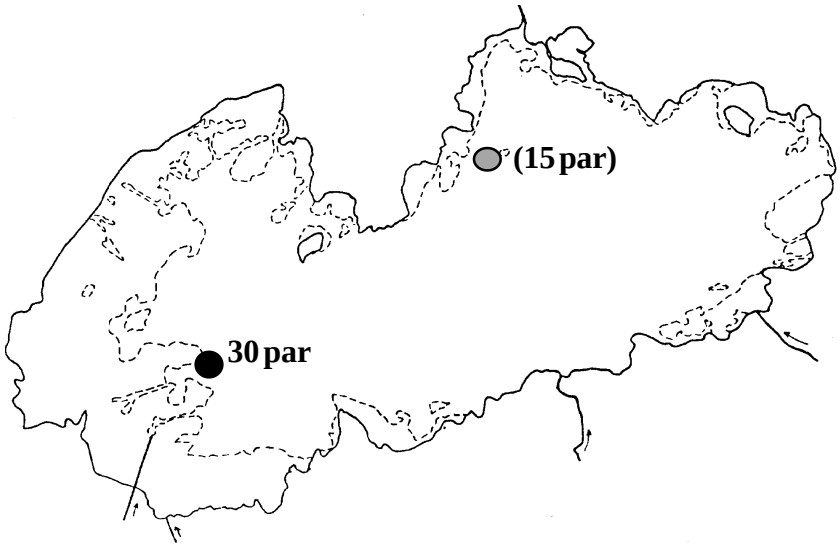

Figur 27. Svarttärnornas häckningsplatser i Tåkern 2002. Totalt 30 par påbörjade häckning (svart punkt). *Breeding sites of Black Tern 2002, totally 30 pairs initiated breeding (at black dot).*

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus* (NT)

Lars Gezelius

Efter de senaste årens intensiva studier av arten med ringmärkning av adulta och boungar blev årets insats att inventera antalet sjungande hanar. Första trastsångaren hördes 4 maj vid Svälinge. I stort sett alla vassområden blev inventerade och sjungande hanar prickades in på vasskartor från 14 maj till 29 juni. De flesta områden blev besökta mer än två gånger. Årets inventering slutade på 163 sjungande hanar, vilket är det näst högsta antalet vid Tåkern. Särskilt tätt låg reviren i sjöns nordvästra hörn, i vassarna utanför Åsby och Källstad. Däremot var det något färre antal i Renstad yttre. Det var även relativt höga antal vid Hygnestad - Furåsa, samt strax söder om Svälingetornet. Tätheten är högst i mosaikartad vass samt även vid laguner och kanaler.

Under häckningstiden fångades inga adulta fåglar och inga boungar kunde märkas. Under den standardiserade märkningen vid Renstad kanal i juli-september fångades 15 trastsångare (14 nymärkningar av ungfåglar och en kontroll av en årsunge från Kvismaren). Det innebär 0,7 fåglar per nättimme, vilket är den högsta siffran sedan 1991. Inga kontroller av Tåkernmärkta fåglar gjordes under året.

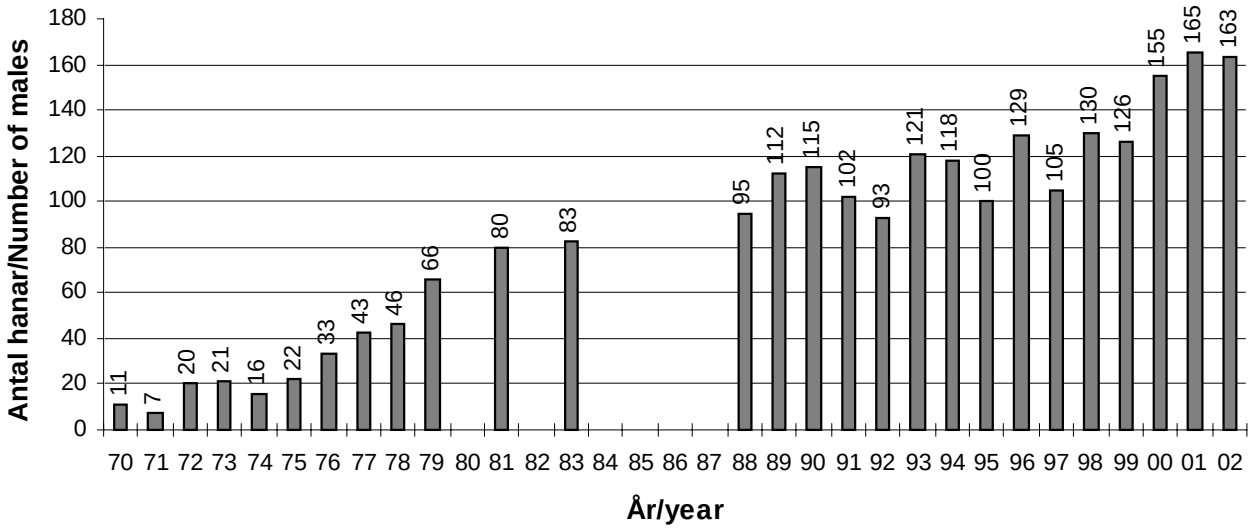

Figur 28. Antalet revirhävdande trastsångare i Tåkern 1970-2002. *Number of singing males of Great Reed Warbler in Tåkern 1970-2002.*

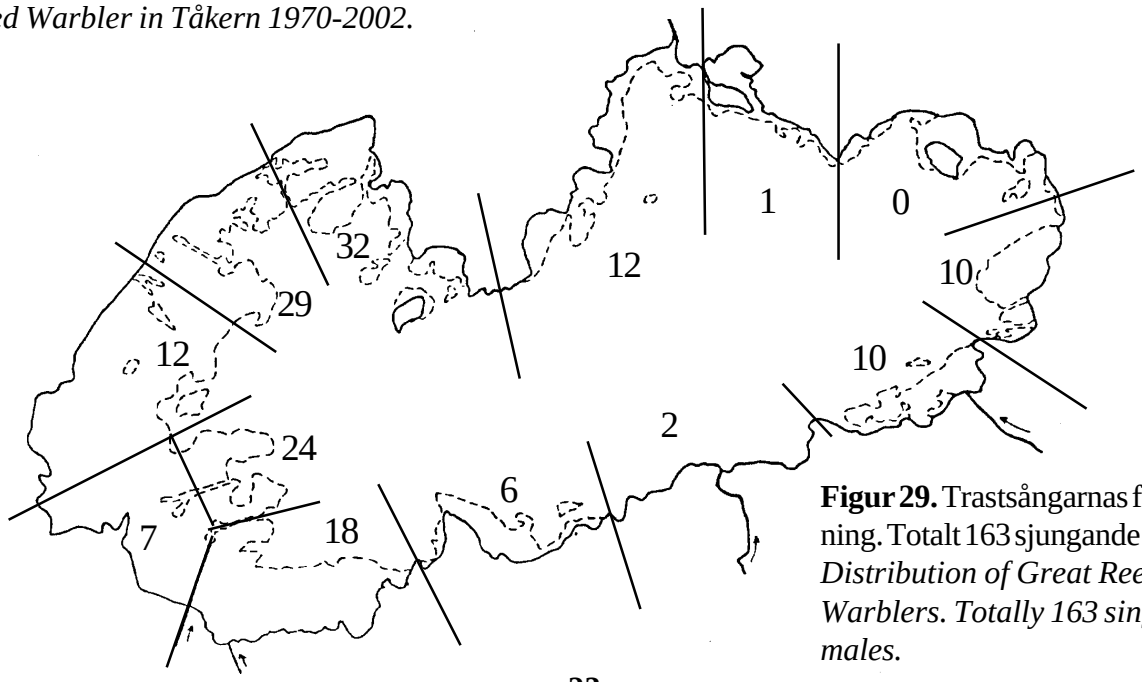

Figur 29. Trastsångarnas fördelning. Totalt 163 sjungande hanar. *Distribution of Great Reed Warblers. Totally 163 singing males.*

Skäggmes *Panurus biarmicus* (NT)

Lars Gezelius

Vintern 01/02 var det en köldknäpp kring årsskiftet med tio nätter med mindre än minus tio grader (varav sex var under -15, och med -20 som kallast). Efter denna köldknäpp blev det en mycket mild vinter. Det finns inga bra uppgifter om antalet skäggmesar eftersom det blev få besök i vassen pga det osäkra isläget. Några flockar av skäggmesar noterades dock övervintrande i vassarna,

Häckningsstudier
Det gjordes inga häckningsbiologiska studier under året.

Ringmärkning
Totalt märktes endast 14 skäggmesar detta år !!. Sex fåglar märktes vid Renstad kanal i månadsskiftet juli/augusti och åtta fåglar märktes 22-23 december vid Renstad kanal. Det är det lägsta antalet märkta sedan 1985. I figur 30 visas fångsten per nättimme under september-oktober för de senaste åren, vilket kan ge en fingervisning om populationsstorleken. 2001 fångades endast sex fåglar på 192 nättimmar under den perioden och 2002 blev det ingen skäggmes på 391 nättimmar. Vasskvalitén vid märkplatsen var det inget synbart fel på men denna höst kom det knappt inte in några skäggmesar till vassarna vid märkplatsen. Några mindre flockar höll till längre ut i Renstad yttres vassar.

Återfynd/kontroller
Hittills har inga återfynd rapporterats.

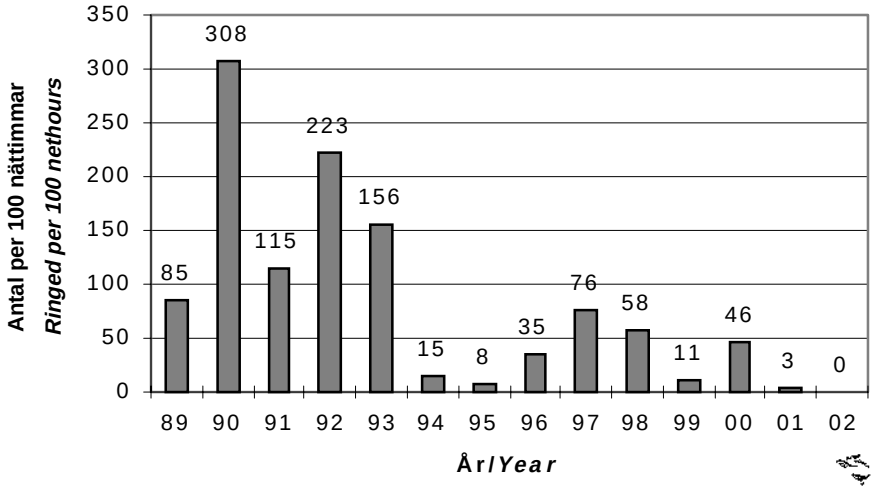

Figur 30. Antalet fångade skäggmesar per 100 nättimmar under september-oktober 1989-2002.
Number of trapped Bearded Tits per 100 nethours during September-October 1989-2002.

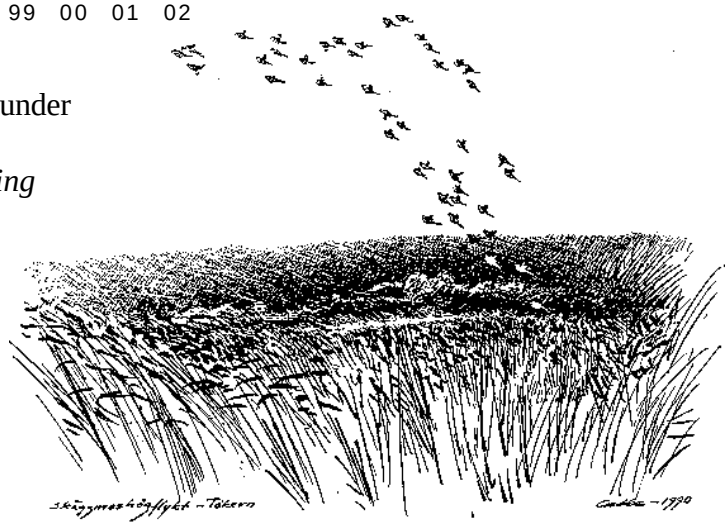

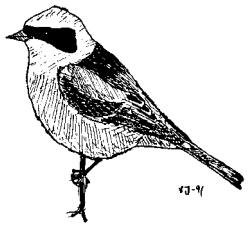

Pungmes *Remiz pendulinus* (VU)

Ruben Brage och Karl-Martin Axelsson

Inventeringsinsatsen var god under denna säsong. Vissa områden inventerades efter häckningen på de isbelagda kanalerna. Något mindre uppmärksamhet riktades mot stränderna i sjöns ostligaste del. Vid Svälinge, som tidigare har varit en säker pungmeslokal, har boplatsmöjligheterna kraftigt försämrats i samband med att flera träd längs Mjölnaån togs ned. Anmärkningsvärt stor revirtäthet noterades vid Svanshalsudde där hela 10 bon hittades under säsongen.

Totalt hittades 39 bon varav 33 var byggda i björk, 4 i sälg, 1 i al och 1 i asp. Bona var placerade på 2,5-15 meters höjd. Medelhöjden var 6,5 meter. Antalet lyckade häckningar uppgick till 9 och dessutom konstaterades 18 hannästen. Förutom dessa hittades 12 bon där häckningsutfallet är okänt, dock kan nämnas att minst tre av dem troligen lyckades. Årets totala boantal är det näst högsta sedan inventeringen började. Endast 1993 konstaterades ett högre antal (47st.).

Ingen pungmes ringmärktes under säsongen men två färgmärkta individer avlästes i fält. Deras ursprung är dock ännu okänt. Första rapporten om bobyggande pungmesar kom den 30 mars (SLN) och den sista pungmesobservationen för året gjordes 25 december (CKD).

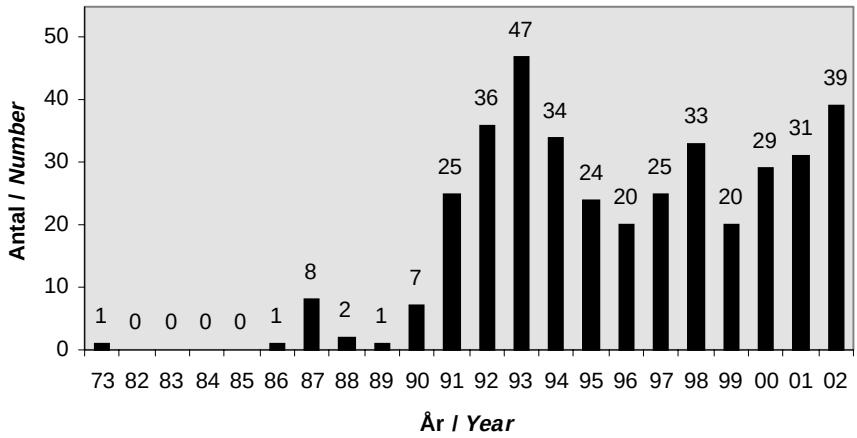

Figur 31. Antal funna påbörjade/kompletta pungmesbon vid Tåkern 1973-02. *Number of found nests (in various stages) of Penduline tit at Tåkern 1973-02.*

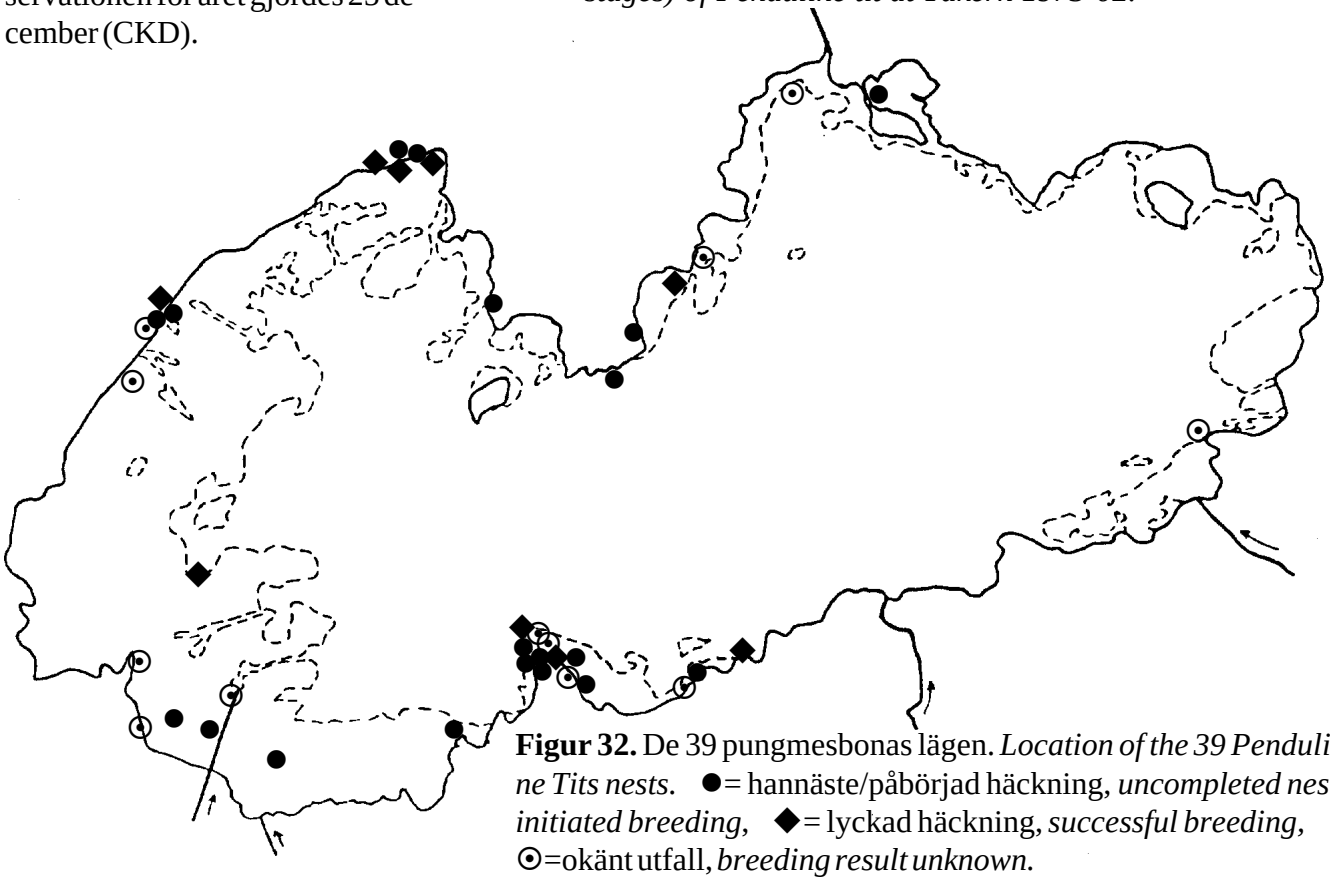

Figur 32. De 39 pungmesbonas lägen. *Location of the 39 Penduline Tits nests.* ●= hannäste/påbörjad häckning, *uncompleted nest/ initiated breeding,* ◆= lyckad häckning, *successful breeding,* ⊙=okänt utfall, *breeding result unknown.*

Ringmärkning / *Bird ringing*

Ilze Girgensone

I år har vi ringmärkt 2 916 fåglar av 51 arter. Totalt har nu drygt 72 000 fåglar märkts i fältstationens regi. Ny märkart för stationen blev forsärla och det blev årsrekord för kärrsångare. 788 fåglar märktes av Göran Bergengren vid Slästorp, Boxholms kommun.

Märkning av boungar

Under året märktes 521 boungar. Arbetet koncentrerades i år på skrattmås, fisktärna och holkhäckande arter. I år ringmärktes 45 skrattmåsar och 38 fisktärnor. Märkning av boungar i holkarna resulterade i 388 märkta ungar. Mest även i år ringmärktes svartvit flugsnappare med 180 ungar märkta, därefter stare (76), talgoxe (67), blåmes (40), entita (13) och pilfink (12). Bland övriga ungar som märktes kan nämnas svarttärna en, tofsvipa tre, ladussvala sex och forsärla sex. Även ungar av sädesärla, björktrast, rödvingetrast, törnsångare, trädgårdssångare, grå flugsnappare och gulsparv ringmärktes.

Höstmärkning

Som vanligt bedrevs höstmärkning vid Renstad kanal med 12 st niometers slöjnät på den fasta märkplatsen. Fångstinsatsen 2 juli till 29 september resulterade i 2460 nättimmar varav 2263 föll inom ramen för den standardiserade vassmärkningen. Antalet nättimmar i juli var 744, i augusti 1 128 och i september 588. Ingen ringmärkning bedrevs under oktober och november månad. Om vi tittar på antalet fåglar märkta per nättimme (inom den standardiserade märkningen) får vi följande: rörsångare 0,44, sävsångare 0,12 och sävsparv 0,03. Det är en liten ökning för rörsångare och sävsångare jämfört med förra året medan antalet sävsparvar har minskat. Antalet fångade årsungar per gammal fågel var för rörsångare 14,4 och sävsångare 7,3 och sävsparv 3,0. Dessa siffror tyder på en god ungfågelproduktion för de två förstnämnda arterna. Högsta totalsummor blev det för rörsångare med 1002 fåglar märkta, sävsångare (273), lövsångare (128) och sävsparv (75). I övrigt kan nämnas att hela elva kärrsångare ringmärktes vid Renstad kanal, vilket är årsrekord.

Återfynd och kontroller

Hittills har 22 återfynd/kontroller rapporterats under året; rörsångare (12), trastsångare (3), skrattmås (2), storskarv (2), domherre (1), sävsparv (1), berguv (1). Här kan nämnas sex rörsångare ringmärkta vid Tåkern och återfunna i Belgien, en rörsångare återfunnen i Luxemburg och en i Danmark. En domherre märkt i Slästorp dödades av en bil i Polen året därpå och en storskarv märkt som bounge i Sommen år 1999 blev skjuten i Frankrike. En sävsparv märkt i Naherfurth, Tyskland våren 2001 kontrollerades hösten 2002 vid Tåkern.

Under året noterades 12 mellanårskontroller av egenmärkta fåglar, bl a rörsångare 6, sävsångare 4 och sävsparv 1.

Sparvhök *Accipiter nisus*	1	
Tofsvipa *Vanellus vanellus*	3	(3)
Skrattmås *Larus ridibundus*	45	(45)
Fisktärna *Sterna hirundo*	38	(38)
Svarttärna *Chlidonias nigra*	1	(1)
Tornseglare *Apus apus*	3	
St. hackspett *Dendrocopos major*	2	
Ladussvala *Hirundo rustica*	10	(6)
Trädpiplärka *Anthus trivialis*	2	
Forsärla *Motacilla cinerea*	6	(6)
Sädesärla *Motacilla alba*	9	(3)
Gärdsmyg *Troglodytes troglodytes*	6	
Järnsparv *Prunella modularis*	1	
Rödhake *Erithacus rubecula*	16	
Rödstjärt *Phoenicurus phoenicurus*	1	
Koltrast *Turdus merula*	5	
Björktrast *Turdus pilaris*	10	(9)
Taltrast *Turdus philomelos*	1	
Rödvingetrast *Turdus iliacus*	7	(6)
Sävsångare *Acrocephalus shoenob.*	273	
Rörsångare *A. scirpaceus*	1002	
Kärrsångare *A. palustris*	11	
Trastsångare *A. arundinaceus*	14	
Ärtsångare *Sylvia curruca*	1	
Törnsångare *Sylvia communis*	13	(3)
Trädgårdssångare *Sylvia borin*	7	(4)
Svarthätta *Sylvia atricapilla*	1	
Lövsångare *Phylloscopus trochilus*	128	
Grå flugsnappare *Muscicapa striata*	5	(5)
Svartvit flug. *Ficedula hypoleuca*	194	(180)
Skäggmes *Panurus biarmicus*	14	
Entita *Parus palustris*	32	(13)
Talltita *Parus montanus*	1	
Svartmes *Parus ater*	5	
Blåmes *Parus caeruleus*	147	(40)
Talgoxe *Parus major*	199	(67)
Nötväcka *Sitta europaea*	7	
Trädkrypare *Certhia familiaris*	1	
Nötskrika *Garrulus glandarius*	2	
Skata *Pica pica*	1	
Stare *Sturnus vulgaris*	86	(76)
Gråsparv *Passer domesticus*	9	
Pilfink *Passer montanus*	43	(12)
Bofink *Fringilla coelebs*	41	
Bergfink *Fringilla montifringilla*	10	
Grönfink *Carduelis chloris*	298	
Steglits *Carduelis carduelis*	2	
Grönsiska *Carduelis spinus*	55	
Stenknäck *Coccothraustes coccoth.*	3	
Gulsparv *Emberiza citrinella*	69	(4)
Sävsparv *Emberiza schoeniclus*	75	
arter/species (51)		
Summa/Totally:	**2916**	**(521)**

Tabell 4. Antalet ringmärkta fåglar under 2002. Inom parentes anges hur många som var boungar. *Number of ringed birds in 2002. Ringed as nestlings within brackets.*

Punktrutt Tåkern runt / *Standard route around Tåkern*

Lars Nilsson

På sjuttiotalet fanns ett antal fasta punktrutter i Tåkern som inventerades under framförallt häckningstid. De var belägna i det sydvästra vassområdet och förflyttningarna mellan punkterna skedde med kanot. Som förste inventerare fungerade Gunnar Björkman. Vissa rutter blev med tiden snart oframkomliga pga dåligt underhållna kanaler (igenväxning). Därför slutade rutterna att paddlas i slutet av 70-talet. Materialet som samlades in är bara grovt bearbetat.

Fältstationen återupptog 1998 arbetet med fasta punktrutter. En rutt består av tjugo punkter som inte får ligga för nära varandra (för att förhindra dubbelräkning). Rutten startas senast en timme efter soluppgången och vid varje punkt noteras alla fåglar som ses eller hörs under fem minuter. Eftersom avsikten var att kunna genomföra inventeringarna när som helst under året lades punkterna utmed det allmänna vägnätet runt sjön, *"Giro di Tåkern"* var skapat. Tanken var också att samla in data om jordbrukslandskapets fåglar, något som oftast legat lite vid sidan om den ordinarie verksamheten. Förfarandet följer reglerna för Svenska Häckfågeltaxeringen. Där beskrivs också varje punkt avseende biotop. Fyra poäng fördelas på de fyra huvudbiotoperna; barrskog, lövskog, åker/bete och myr/hygge. För vår rutt blev fördelningen åker 70 poäng, lövskog 7 poäng och myr 3 poäng. Utan tvekan en rutt i jordbrukslandskapet !

Huvudmålet är att inventera rutten en gång omkring nyår och en gång under häckningstid i början av juni. Det är viktigt att vädret vid inventeringstillfället är bra, dvs utan besvärande nederbörd eller blåst. Det är också en fördel om samma personer återkommer som inventerare. Vinterinventeringen genomfördes för sjätte året i januari 2003 medan fyra inventeringar hittills gjorts i juni. Fältstationen har också en punktrutt på Omberg som inventerades första gången 1999. Huvudansvar för inventeringarna har Bengt Andersson, Lars Gezelius och Lars Nilsson.

Avsikten med den här typen av inventering är dels att beskriva fågelsamhället och dels att följa förändringar i antalet fåglar över tiden. Detta gör att man bör ha många års resultat för att kunna få någorlunda säkra siffror. I tabellen nedan redovisas hur många rovfåglar som registrerats under de sex år som januariinventeringen gått av stapeln.

Tabell 5. Antal individer av rovfåglar som noterats vid punktrutten "Tåkern runt" i januari 1998, -99, -00, -01, -02 och -03. *Number of raptors during the standard route around Tåkern in January.*

Art/Species	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**
Kungsörn Golden Eagle	-	-	1	1	-	1
Ormvråk *Buzzard*	-	-	2	-	-	-
Fjällvråk *Rough-l. Buzzard*	1	1	1	1	-	1
Sparvhök *Sparrowhawk*	1	1	-	1	1	1
Duvhök *Goshawk*	-	-	2	-	-	-
Havsörn *White-tailed Eagle*	-	1	-	3	5	3
Blåhök *Hen Harrier*	-	1	-	1	2	1
Stenfalk *Merlin*	-	-	1	1	2	-

Inventering av Tåkerns strandängar

Lars Nilsson, Bengt Andersson, Anders Elf, Christer Eriksson, Lars Gezelius, Jan Henriksson och Christer Kimgård

Under året har ett stort antal hävdade öppna strandängar besökts under häckningstid med syfte att dokumentera antalet häckande fåglar. Mest intresse har ägnats de typiska strandängsarterna; vadare, ängspiplärka och gulärla. Observationer av andra arter, såsom andfåglar, har naturligtvis också noterats. De stora ängarna med många häckande arter och individer har besökts 10-15 gånger från slutet av april till midsommar. Mindre, och därmed oftast mer lättinventerade, strandängar besöktes 4-5 gånger. I det följande redovisas resultaten från några av strandängarna tillsammans med siffror från tidigare år.
I tabellen nedan sammanfattas antalet häckande par av rödbena och tofsvipa. Karteringen av dessa arter är ganska enkel och därmed tillförlitlig samtidigt som förekomsten av dessa arter indikerar att områdets hävd är relativt god. När det gäller tofsvipa står siffran för högsta antalet ruvande fåglar och för rödbenan antalet revirhävdande par. Arealen avser inventerad strandäng inklusive den sk blå bården.

Tabell 6. Antal ruvande tofsvipor och revirhävdande rödbenepar på Tåkerns välhävdade strandängspartier 2002, inom parentes anges antal per km^2. *Number of breeding Lapwings and Redshanks on the meadows at Tåkern 2002, within brackets are given number per km^2 .*

	Storlek (ha)	**Tofsvipa *Lapwing***		**Rödbena *Redshank***	
1. Väversundamaden	23	-	(0)	-	
2. Charlottenborgsmaden	16	6	(38)	1	
3. Lövängsborgsmaden	18	15	(83)	4	
4. Renstadmaden	6	6	(100)	-	
5. Kvarnängen	16	3	(19)	2	
6. Bankängen	23	10	(44)	1	
7. Svanshals äng	21	1	(5)	1	
8. Sjötuna	9	12	(133)	3	
9. Furåsa/Hov	23	5	(22)	1	
10. Säby	14	15	(107)	2	
11. Herrestad	14	19	(136)	1	
12. Källstad hopabete	26	16	(62)	1	
13. Källstadviken	8	1	(13)	-	
14. Åsby	13	6	(46)	2	
Summa:	**230**	**115**	**(50)**	**19**	**(8)**

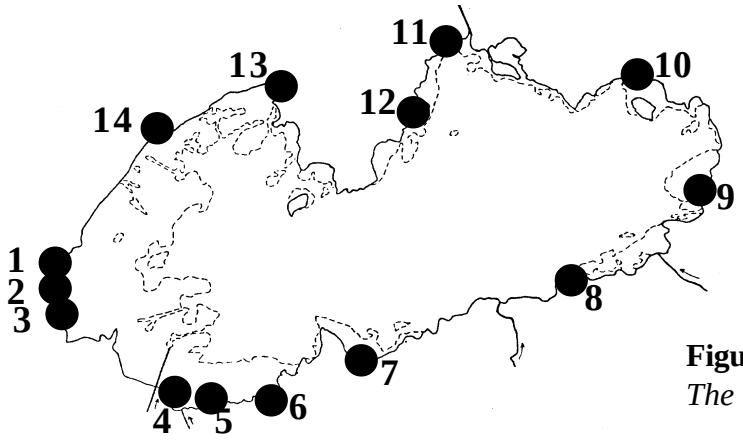

Figur 33. Strandängarnas lägen. *The location of the meadows.*

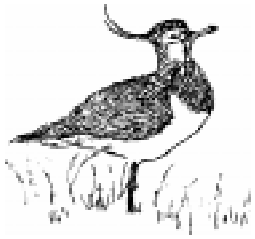

Charlottenborgsmaden

Den här ytan har tidigare legat för fäfot. Med början 1999 startade en restaurering av området. Med hjälp av grävmaskin skapades norr och söder om Charlottenborgskanalen två dammar med öar. De är 0,5-1 m djupa och ca 1 ha stora. Även kanalen har breddats och fördjupats. Den del av ytan som fortfarande är opåverkad av grävning har slagits med slåtterblad under hösten. Extensivt bete av islandshästar har förekommit. Vattenytorna har lockat till sig en del fåglar, bl a har både årta och skedand funnits med ett respektive två revir. Många andra arter har också dragits till vattnet för att födosöka t ex svarttärnor och rastande vadare. Den ursprungliga maden har hyst sex par tofsvipor och ett par rödbenor. På angränsande åkermark sågs i början av maj 10 ruvande tofsvipor.

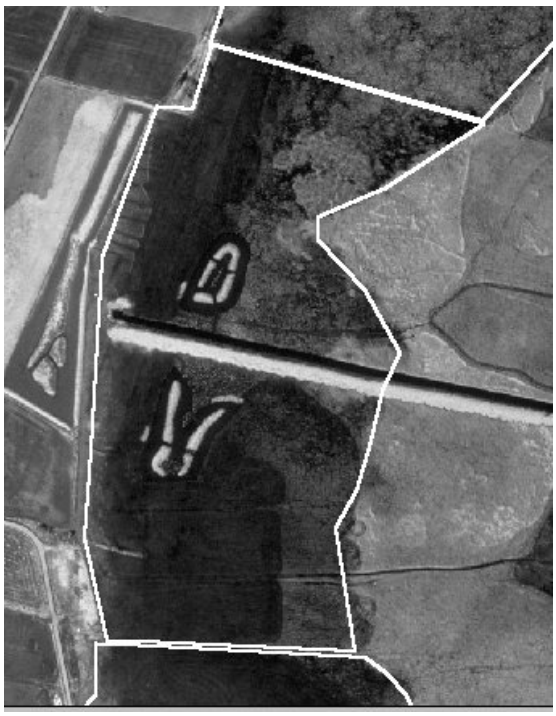

Antal häckande par:

	2000	**2001**	**2002**
Snatterand	1	-	-
Årta	1	1	1
Skedand	1	1	2
Tofsvipa	6	6	6
Brushane	1	-	-
Enkelbeck	2	6	5
Rödbena	2	2	1
Ängspiplärka	2	-	

Lövängsborgsmaden

1988 påbörjades restaureringen av Lövängsborgsmaden genom fräsning och hela dagens yta om ca 18 ha blev klar 1991. Restaureringen har bekostats av Tåkernfonden WWF. Maden sköts genom slåtter och den utfördes med ett rotorslåtteraggregat i augusti. Det slagna gräset stränglades och samlades upp. Maden efterbetades av ca 20 islandshästar. Betestrycket och slåttern har gjort att ytan är mycket välhävdad. Karaktäristiskt för slåtterängen är dock att gräset växer till när värmen kommer och vattnet sjunker. Det gör att fåglarna kan vara svårsedda från mitten av maj och fram till slåttern. Ytan inventerades på fåglar under perioden 20 april – 1 juni. Inventeringen genomfördes med hjälp av handkikare och tubkikare från plattformen och vägen intill. Vid besöken bokfördes i stort sett samtliga fåglar. I tabellen nedan presenteras de arter som har häckat inom området. Enkelbeckasinen är svårinventerad och siffran osäker, antagligen i underkant. Under senare år har vattenståndet varit högt under våren. I slutet av april stod fortfarande delar av ytan under vatten. Jämfört med fjolårets våta säsong låg dock viporna på bo drygt två veckor tidigare.

	Medel 1993-99	**2000**	**2001**	**2002**
Årta	1.4	-	-	1
Småfläckig sumph.	1.3	2	-	1
Trana	0.7	1	1	1
Tofsvipa	13	2	8	15
Enkelbeckasin	ca 14	10	15	15
Dubbelbeckasin	0.3	-	-	1
Rödbena	4.7	2	3	4
Brushane	0.4	-	-	-
Ängspiplärka	1	1	-	1
Gulärla	0.7	1	-	-

Renstadmaden

Restaureringen av denna slåttermad strax öster om Ramstad kanal påbörjades under hösten 1997 i Länsstyrelsens regi med buskröjning och fräsning av starrtuvor. Den restaurerade ytan är ca 8 hektar. Maden kan väl spanas av från vallen eller vägen strax söder om maden. Under hösten 1998 kunde tyvärr ingen slåtter bedrivas på grund av det höga vattenståndet. Därför var ytan i något sämre skick under häckningssäsongen 1999. En stor del av området var under våren vattendränkt. Både under 2000 och 2001 har vattennivån under våren varit klart lägre. Under vintern har området stängslats. Den 31 augusti kunde Bo Rosenkvist släppa 14 kor med 11 kalvar på bete.

Antal häckande par:

	1998	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**
Gräsand	3	2	?	1	-
Årta	1	-	-	-	-
Småfläckig sumph.	1	1	2	-	1
Tofsvipa	4	3	2	5	6
Enkelbeckasin	4	2	5	10	7
Rödbena	1	-	-	1	-

Övriga observationer:

Sångsvan	5-7 ex perioden 1 april - 1 maj
Grönbena	13 ex 1 maj
Vassångare	1 ex sjöng i östra kanten av maden 13-25 maj

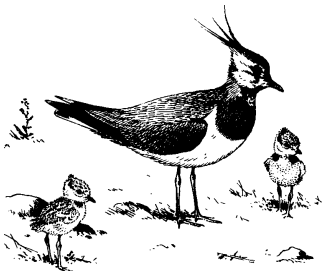

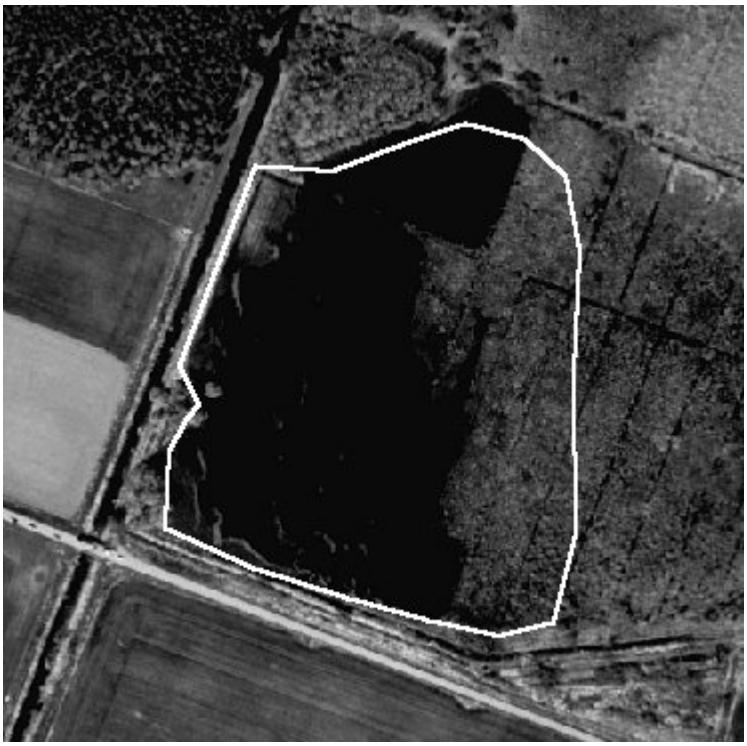

Kvarnängen

Effekterna av restaureringen 1993 då den blå bården bearbetades med specialmaskin har efter hand klingat av. Betestrycket på ängsmarken är oförändrat bra men tyvärr visar djuren inget större intresse för att beta i den blå bården. Tofsviporna fortsätter att överraska. Variationen i antal par mellan åren är svårförklarad. Nytt bottenrekord i år ! Den nedåtriktade trenden för Tåkerns ängspiplärkor och gulärlor är tydlig även på Kvarnängen.

Antal häckande par:

	Medel 1985-89	**medel 1995-99**	**2000**	**2001**	**2002**
Tofsvipa	8.4	18	5	11	3
Enkelbeck.	3.6	ca 5	3	5	ca 3
Rödbena	1.6	3	2	3	2
Ängspipl.	2.8	ca 1	-	-	-
Gulärla	1.6	2.8	1	-	-

Övriga observationer:

Grågås	40 kullar 14 maj
Kricka	max 40 ex 28 april
Årta	1 par
Skedand	2 par

Bankängen

Jämte Kvarnängen den mest besökta strandängen. Strandängen är i mycket välhävdat skick och det är gott om fåglar, både häckande och rastande. I blå bården kommer emellertid vegetationen snabbt på våren och eftersom betesdjuren sällan går ut här och betar blir det svårt att få syn på alla fåglar. Mest effektivt ur inventeringssynpunkt är att sitta och vänta på att någon kärrhök ska passera på låg höjd, då tar de flesta fåglarna till vingarna. Efter fjolårets rekordsiffra på 24 tofsviperevir var vi i år tillbaka på beskedliga 10 revir, klart under medelnivå. Gråhakedoppingarna var som vanligt på plats, Bankängen är sedan många år den säkraste platsen vid Tåkern om man vill se denna art.

Antal häckande par:

	1996	**1997**	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**
Strandskata	1	1	1	1	1	1	1
Tofsvipa	18	16	15	12	8	24	10
Enkelbeck.	4-5	2?	2?	4	?	2	3
Rödspov	1	-	-	-	-	--	-
Storspov	1	-	-	-	1	-	-
Rödbena	1	1	1	1	1	2	1

Övriga observationer:

Gråhakedopping	första obs 14 april, på bo 10 maj
Grågås	130 kullar 19 maj
Kanadagås	4 kullar 19 maj
Vitkindad gås	1 ex 16 maj
Sothöna	max 25 ex 21 april, 3 ruvande 25 april
Snatterand	5 par 29 april
Kricka	max 215 ex 25 april
Gräsand	10 par 2 april
Stjärtand	3 par 2 april
Årta	2 par
Skedand	1 par
Grönbena	40 ex 10 maj

Svanshals äng

Observationerna har dels skett från vandringsleden som går genom ängen och dels från den bro som går över ett dike mitt på ängen. Under de senaste åren har de sämst hävdade avsnitten putsats och betestrycket har ökat. Det har medfört att hävden nu är mycket god över hela området. Trots detta fortsätter tofsviporna att minska i antal. I år var endast ett revir besatt, och det ute på en av öarna i blå bården. Huvudförklaringen till minskningen får nog sökas i det faktum att hela 10 ruvande vipor sågs på angränsande åkermark som nu ligger i träda.

Antal häckande par:

	1985-89	**1996**	**1997**	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**
Strandskata	0.2	1	1	-	-	-	-	-
Tofsvipa	7	12	17	14	16	10	9	1
Enkelbeck.	8	2	4	3	8	3	2	4
Storspov	0.4	-	-	-	-	-	-	-
Rödbena	0.4	1	1	1	2	1	2	1
Ängspipl.	2.6	2	3	2	2	1	-	1
Gulärla	3.8	3	3	4	3	3	2	1

Övriga observationer:

Grågås	90 kullar 11 maj
Sothöna	6 ex + 2 ruvande 7 maj
Dvärgbeckasin	1 ex 11 maj

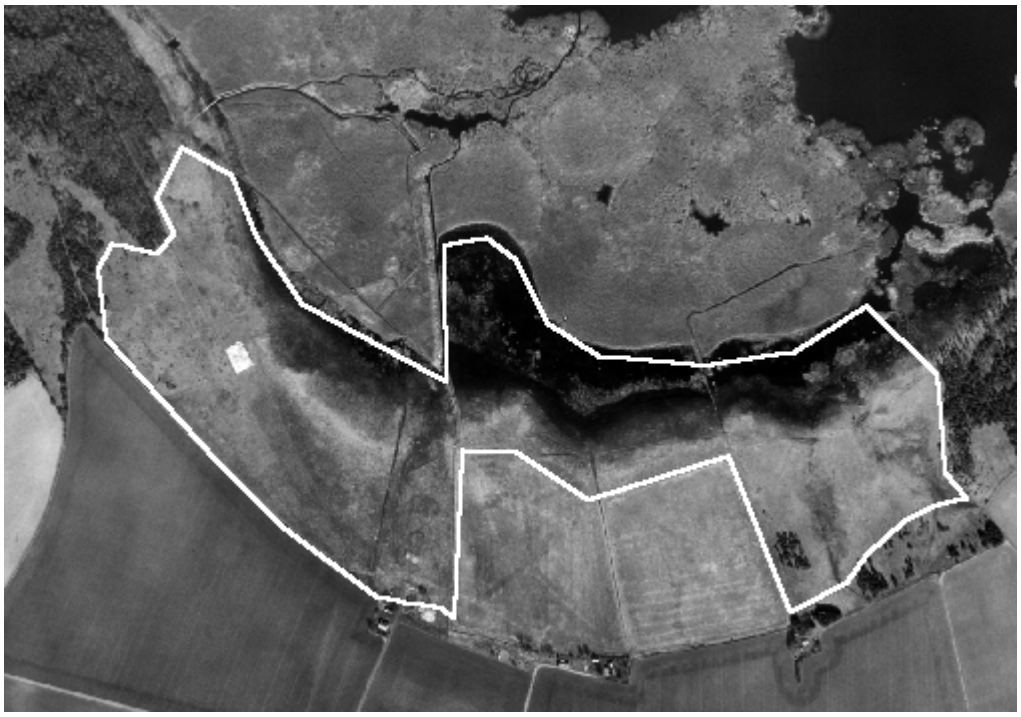

Sjötuna äng

Inventeringarna gjordes mellan 10 april och 15 juni. Det är dessa som legat till grund för beräkningen av antalet häckande fåglar. Övriga besök som Fältstationen gjort på lokalen har bokförts i kategorin ”övriga observationer”. Ytan är som tidigare år mycket välbetad. Tack vare den exponerade stranden lockar ängen till sig bl a flyttande vadare som man sällan ser på andra platser runt sjön. Strandängen genomgick en omfattande restaurering hösten 1995 då en stor mängd sly avverkades och tuvor frästes bort.

Antal häckande par:

	1993	**medel 1996-2000**	**2001**	**2002**
Strandskata	-	0,2	-	-
Tofsvipa	3	10	10	12
Brushane	-	0,8	-	-
Enkelbeck.	4	4	4	3
Rödbena	-	2	2	3
Ängspipl.	1	0,2	-	-
Gulärla	1	1	1	-

Övriga observationer:

Ägretthäger	1 ex 23/4
Sångsvan	12 ex under juni månad
Spetsbergsgås	6 ex 17 april
Grågås	16 kullar 12 maj
Stripgås	1 ex 23 juni
Vitkindad gås	5 ex 25 maj
Gravand	2 ex 1 april, 2 och 16 maj, 1 ex 18 juni, 3 juv 25 juli
Bläsand	300 ex 20 april, 200 ex 23 juni
Kricka	350 ex 17 och 20 april, 300 ex 23 juni
Årta	3 par
Strandskata	10 ex 25 maj
M strandpipare	2 ex 16 maj och 28 maj
St strandpipare	20 ex 25 maj
Kustsnäppa	1 ex 28 maj, 3 ex 27 juli
Småsnäppa	4 ex 20 maj
Mosnäppa	30 ex 20 maj
Spovsnäppa	1 ex 25 maj
Kärrsnäppa	30 ex 25 maj, 88 ex 10 september
Brushane	150 ex 12 maj
Enkelbeckasin	50 ex 20 april
Dubbelbeckasin	1 spelande 19 maj
Rödspov	1 ex 20 april, 2 ex 15 juni
Myrspov	6 ex 18 maj
Svartsnäppa	7 ex 7 maj, 20 ex 6 juli
Gluttsnäppa	6 ex 2 maj, 20 ex 6 juli
Grönbena	45 ex 13 maj
Roskarl	1 ex 5 juni
Dvärgmås	en misslyckad häckning, max 1 par + 7 ex 2K 9 juni, en årsunge 6 juli
Skräntärna	22 ex 18 och 28 maj, max 35 ex 27 juli

Furåsa - Hov

En långsträckt strandäng som delvis ligger inklämd mellan skog och vass. Här har aldrig varit några mängder med häckfåglar men området är ändå attraktivt för rastare och fåglar på näringssök.

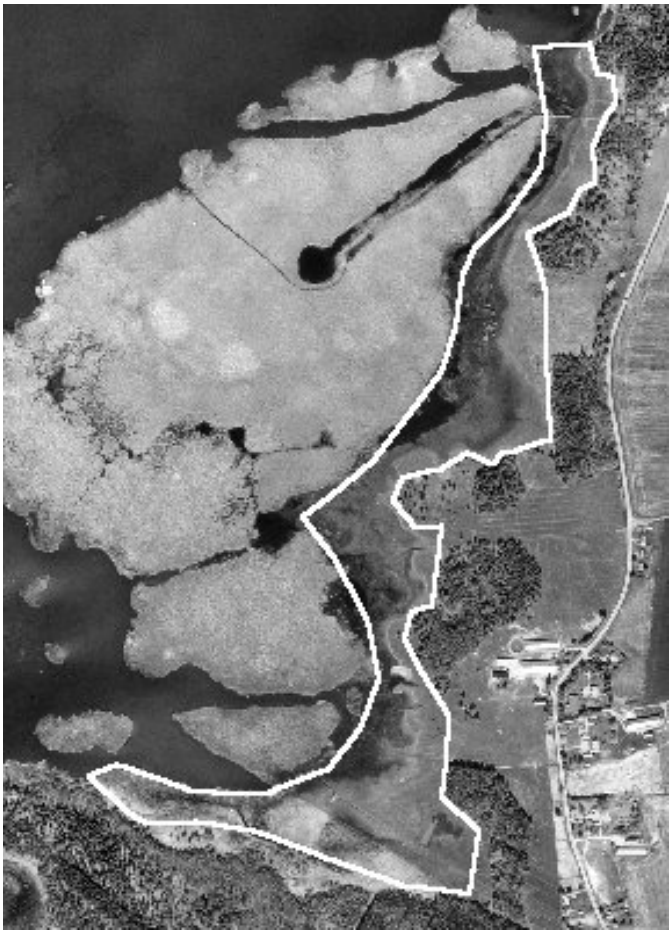

Häckande par:

	2000	**2001**	**2002**
Tofsvipa	8	2	5
Enkelbeckasin	?	2	3
Rödbena	1	-	1
Ängspiplärka	?	1	1
Gulärla	-	-	1

Övriga observationer:

Grågås	77 kullar 1 maj
Snatterand	1 par
Årta	2 par
Skedand	1 par
Småfl. sumphöna	1 ex spelar 5-18 juni

Åsby

Området har varit välbetat, ja rentav kortsnaggat, under många år. Mellan ängen och vassen finns en välutvecklad blå bård utan igenväxningssymptom, troligen beroende dels på bra betestryck och dels på det magra underlaget i form av gallstrand.

	2002
Strandskata	-
Tofsvipa	6
Enkelbeckasin	?
Rödbena	2
Ängspiplärka	-
Gulärla	1

Övriga observationer

Grågås	72 kullar 5 maj
Vitkindad gås	1 ex 25 maj
Skrattmås	ca 15 par 5 maj, bobygge

Herrestad äng

Antalet tofsvipor fluktuerar rejält. Flera förklaringar finns till detta fenomen. Helt uppenbart är att högt vattenstånd tidigt på våren ger färre häckande par. Kraftig bopredation tidigt på säsongen kan också göra att viporna överger lokalen.

Antal häckande par:

	1997	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**
Tofsvipa	17	18	5	15	4	19
Enkelbeckasin	3	2	2	8	3	9
Storspov	1	-	-	-	1	-
Rödbena	-	1	1	1	-	1
Ängspiplärka	-	-	-	3	-	-
Gulärla	?	?	3	2	1	2

Övriga observationer:

Spetsbergsgås	max 8 ex 15-30 mars
Bläsgås	max 100 ex 13-30 mars
Fjällgås	1 ex 27 mars-4 april
Grågås	max 77 kullar
Vitkindad gås	1 ex mars-maj
Rödhalsad gås	1 ex 26 mars
Snögås	2 ex 24-31 mars
Brushane	100 ex 14 maj
Enkelbeckasin	ca 250 ex 19 april
Rödspov	1 ex 19 april, 14, 17 och 28 maj (spel i maj)

Källstad hopabete

Området har av de två huvudinventerarna besökts sex gånger under april och maj. Tre besök har också gjorts i juni. Hopabetet är mycket välbetat och utgör gynnsam häckningsbiotop för många vadare

Antal häckande par:

	1993	**medel 1996-2000**	**2001**	**2002**
Strandskata	?	0,6	1	1
M Strandp.	1	-	-	1
Tofsvipa	14-18	13	15	16
Brushane	1-2	0,2	1	1
Enkelbeck.	10-12	5	6-7	7-8
Storspov	1	-	-	-
Rödbena	1	1	2	1
Drillsnäppa	-	0,4	-	1
Ängspipl.	6	1	-	1
Gulärla	1-2	2	3	2

Övriga observationer:

Snögås	Ett par 7 april
St strandpipare	Ett par har setts under hela maj och juni, häckning möjlig
Kärrsnäppa	1 ex spelar 14 maj, 20 ex 26 maj
Rödspov	1 ex spelande den 17 maj
Roskarl	2 ex 26 maj
Skräntärna	25 ex 17-27 juni
Sånglärka	1 par häckar
Skärpiplärka	1 ex 14 september

Övriga observationer i Tåkernbygden 2002

(dock ännu ej granskade av Rrk)

Lars Gezelius

Doppingar - änder

En **gråhakedopping** noterades på Bankängen 14 april och där sågs senare ett par (LGS). Som mest sågs 200 **sångsvanar** i Tåkern 2 mars (CKD). Två adulta **mindre sångsvanar** noterades vid Svälinge 19 mars (AEF). 29 maj noterades 27 **sångsvanar** vid Sjötuna (AEF). En av vårens rariteter var den **ägetthäger** som höll till vid Sjötuna - Lorbyträsk 23-24 april (JHN, MSN). En **svart stork** noterades 27 juli vid Ombergsliden (HIN). En **rostand** som upptäcktes 28 september vid Ramstad stannade vid Kälkestad till åtminstone 2 november (LGS). För övriga simfåglar se sidorna 14-16.

Rovfåglar

Den första **fiskgjusen** sågs 24 mars (CSH). En sen **fiskgjuse** noterades vid Hov 5 oktober (BEG)**. Kungsörnar** har setts i bygden, dels en ung i februari - mars, dels en gammal fågel i januari-februari (CKD, AEF, BEG). En ung **kungsörn** har setts vid sjön under november/december (BAN, m fl). En **röd glada** passerade vid Svanshalsudde 23 maj (MJN). En **ormvråk** noterades 3 februari (BEG). Sju **havsörnar** räknades vid sjön i mars (BAN, KCN) och hela 15 **havsörnar** sågs på och vid sjön 10 november (BAN, CEN, LFH), då sjön hade flera stora vakar med mycket fågel (och fisk). En trolig 1K **stäpphök** sågs vid Kvarnstugan 1 oktober (GLL). Som mest sågs fyra **blåhökar** samtidigt vid Väversunda 20 oktober (BAN). **Stenfalk** har rapporterats från sydvästra Tåkern i januari-mars (BAL, BEG, GLT). En **pilgrimsfalk** höll till på Hångerhalvön i mars (GLL, AEF). Under hösten sågs flera **pilgrimsfalkar** vid sjön, t ex två juv. vid Gottorp 1 september (BAN). En **jaktfalk** noterades vid Stora Lund och väster om Tåkern 3 mars - 12 april (MSN, OHM, KCN, AEF, BAN, m fl). En jaktfalk sågs också vid Väversundamaden 25 april (RFM). En ung jaktfalk sågs vid Renstad 13 oktober (SLN). Troligen samma individ höll sedan till norr om Tåkern 26 oktober - 12 november (LGS, LNN, BAN, m fl). En **aftonfalk,** hane, sågs vid Hejla 11 juli (BAL).

Höns till vadare

En **järpe** stöttes upp vid Glänås 7 april (RBE, IGE, LGS), vilket preliminärt är det 2:a fyndet av arten vid Tåkern. Sju **rapphöns** noterades vid Svanshals äng 2 januari (RBE). Under sommaren hördes en hel del **vaktlar**. Bästa dokumenteringen gjordes av GBN som registrerade 11 spelande ex i området Renstad-Kälkestad 2 juli. I övrigt kan nämnas en spelande vid Bondorlunda 18 juni (MSN) och en vid Älgsjö samma kväll (BEG). Ett ex hördes också vid Glänås 12 juli (VSS, RBE). **Kornknarr** hördes vid St. Broby (Pålbyggnaden) med ett ex 14-17 maj (CEN) och två ex under perioden 19-23 maj (LGS, MSN, NEN, BEG, m fl). **Småfläckig sumphöna** spelade på flera platser i maj/juni; t ex ett ex Renstadmaden 10 maj - 11 juni (LGS, BEG, BMN). Ett ex spelade vid Lövängsborg 6 maj (LNN), två ex kvällen efter (BAN) och ett ex 8 maj (BOO) och 10 maj (BEG). Även ett ex spelade där 12 juni (BMN). 8 maj spelade ett ex vid Svälinge (BOO). Ett ex spelade även vid Furåsa 5 juni (BEG) och 18 juni (BAL, CKD).

Storspovar har spelat på tre platser under tidiga våren. **Rödspov** sågs på flera platser under hela våren; ett ex på Sjötuna 20 april (RBE, KMA) och två ex sågs där dagen efter (MSN). Den 20 april sågs även två ex på Väversundamaden (BAL). Rödspov sågs även på Herrestadmaden 14, 19 och 20 april (AEF, CEN) samt 17 maj (BAN, CEN). Ett ex sågs på Sjötuna äng 8 maj (KCN) samt två ex 15 juni (JHN). De första **viporna** dök upp vid Väversunda 2 februari (BAN, CEN, IGE). En **mindre strandpipare** spelade vid Tovören 17 maj (BAN) och senare, 27 juni, gjordes ett bofynd (LGS, KMA). Där sågs även ett par **större strandpipare** 5 juni (AEF) och ett ex sågs där 27 juni (LGS, KMA). Under våren noterades

också två större strandpipare och två mindre strandpipare på Sjötuna äng 16 maj (CEN). Två **roskarlar** sågs vid Tovören 26 maj (CEN) och en dito siktades vid Sjötuna 5 juni (JHN). Senhösten bjöd också på lite vadarflärd i form av en **rödbena** vid Sjötuna och Glänås 13-19 oktober (JHN, LFH) liksom en **svartsnäppa** vid Sjötuna och Hov (samma ?) 12 oktober (BAN, JHN). Vid Sjötuna rastade också 17 **kärrsnäppor** 3 oktober (JHN).

Vid Sjötuna rastade många småvadare under säsongen. Ett urval presenteras i tabellen nedan:

	16/5	20/5	6/7	24/7	27/7	28-29/7	1/8	27/8	10/9
Kärrsnäppa			13	25	14	29	12	26	88
Spovsnäppa				4	4	2	2	5	2
Kustsnäppa					3	2	2		1
Småsnäppa				2	3		1		1
Mosnäppa	2	30					1		

Förutom detta sågs där en **kustsnäppa** 2 juni (CKD), 3 **mindre strandpipare** 30 juli (AON), två **kustpipare** 28 juli, sex **myrspovar** 18 maj (JHN), 29 juli (AON) och 2 augusti (CKD) samt 150 **brushanar** 12 maj (RBE). Vid Tovören rastade 20 **kärrsnäppor** 26 maj (CEN) och 14 juli (IGE) samt en **mosnäppa** 14 maj (AEF). En spelande kärrsnäppa noterades där 14 maj (AEF). **Grönbena** spelade på Väversundamaden respektive Källstadviken 2 maj (TPN). En **dvärgbeckasin** noterades på Svanshals äng 12 maj (KHG). Två **dubbelbeckasiner** (ett par där hanen spelade för honan) sågs på Väversundamaden 17 maj (LGS). Spelande fågel hördes senare på samma plats 18-19 maj (KCN, JTÖ) och 23 maj (LNN). En spelande dubbelbeckasin hördes också på Sjötuna äng 19 maj (BAN). Dubbelbeckasin sågs också på sensommaren med ett ex 20 och 28 augusti i samband med slåttern på Väversundamaden (KSD).

Måsar till Ugglor

En **silltrut**, 3K+ , sågs vid Svälinge 4 juni (AEF). Ett par **dvärgmåsar** häckade på Sjötuna strandäng fr o m 29 maj (AEF, KCN, BAN). Tillsammans med de två adulta sågs också upp till sju 2K-fåglar 9 juni (RBE). 6 juli sågs en årsunge av dvärgmås på platsen (BAN). Flera observationer av **skräntärnor** gjordes under säsongen, t ex 11-22 ex Sjötuna 12-29 maj (AEF, RBE, BAN, CKD), 20-25 ex Tovören 17 - 27 juni (LGS, TTS, KMA) samt 35 ex vid Sjötuna 27 juli (AON, RBE). En **tretåig hackspett** sågs norr om Stocklycke, Omberg, 12 maj (IGE). **Mindre hackspett** har noterats i mars-april vid Kvarnstugan (LGS, IGE), Lövängsborg i februari (BAN) och Svälinge (BNY) samt i maj på östra Hånger och vid Glänås (LGS, KMA). En **turturduva** noterades vid Väversunda 3 juli (MKD, IKD). 20 **ringduvor** sågs vid Svälinge 8 december (CKD) och fyra **skogsduvor** sågs vid Bankängen 3 februari (LGS). En **kungsfiskare** sågs vid Hov 17 oktober (TT). En skrattmås rastade vid Dags Mosse 24 november (GBN). En **jorduggla** noterades vid Ramstadbron 25 juni (Lars Bern). Fynd under häckningstid vid Tåkern är mycket ovanligt. En **berguv** höll till vid Säby 23 december (KSD). **Sparvugglan** ropade vid Örnslid 23 mars och strax söder V. Väggar 29 mars (CEN). En **hornuggla** sågs på Svanshals udde 27 april (KCN).

Tättingar

Svalorna kom programenligt i slutet av april; **hussvala** vid Stocklycke 27 april (OJN), **ladusvala** 25 april (LNN), **backsvala** 30 april (GME). Första **sånglärkan** drillade 3 februari vid Kälkestad (BEG, LGS). Den första **sädesärlan** noterades vid Väverunda 31 mars (LHM) och en **forsärla** sågs vid Renemokärret 30 mars (BAN). En **rödstrupig piplärka** sträckte förbi Renstad kanal 18 augusti (OJN) och en vid Hov 22 september (BAN). En **skärpiplärka** noterades vid Tovören 14 september (AEF). Första **lövsångaren** noterades 23 april (KEN) och första **grönsångaren** 25 april (LNN). En **gransångare** noterades vid Väversunda resp. Sjötuna 24 april (JGN) samt ett ex vid Mörka Hålkärret på Omberg 6 maj (LNN). En

lundsångare sjöng på norra Omberg 4 juni (TFH). Första **sävsångaren** hördes vid Hov 27 april (BEG). Upp till tre ex av sjungande **vassångare** hördes under försommaren - ett ex vid Svälinge 4-6 maj (LNN, m fl) och ett ex därstädes 9 juli (KMA), ett ex Renstadmaden-Renstad kanal 13-25 maj (IGE, LGS, BAN), två ex sjöng vid Väversundamaden 18 maj (KCN), ett ex sjöng även där 23 maj (LNN). Ett ex sjöng vid Svanshals udde 5 juni (LNN, JHN), samt ett ex vid Hygnestadbäcken 9 juni(SLN). **Gräshoppsångare** hördes på flera platser, framförallt sydväst om sjön, t ex ett ex St. Broby 17 maj (CEN), sex sjungande 25 maj på platserna Gottorp, Kvarnstugan, Väversunda och Renstadmaden. Även en del **kärrsångare** hördes, t ex ett ex Ålebäcken 19 maj (LGS, NEN, JTÖ), två ex Lövängsborg 28-30 maj (CKD, BEG). 30 maj sjöng fyra kärrsångare vid St. Broby 30 maj (GBN). En kärrsångare hördes också vid Ramstadbron 5 och 25 juni (LGS, LBN), vid Lövängsborg 7 juni (LNN) samt vid Heda kyrka 8 juni (SLN). En **trastsångare** sjöng i Högbydammen 8 juli (KMA, RBE). **Ringtrast**, hane, noterades vid Hedaslätt/Isberga 12-24april (CWS, MCL, m fl). 24 april sågs ett par ringtrastar vid Heda (JGN). Ett ex vid Svälinge 3 maj (AEF).En ringtrast sjöng också en strof vid Pers Sten på Omberg 16 maj (JAN). Första **svartvita flugsnapparen** dök upp 25 april (LNN). En **mindre flugsnappare** sjöng vid Hjässatorget 18 - 22 maj (RBE, KMA) och ett ex sjöng vid Ellen Key´s Strand 23 maj (JTÖ). **Svart rödstjärt** hanar noterades med ett ex vid Heliga Hjärtas kloster 6 maj (BAN), vid Ödeshögs kyrka 17 juni (BAN) och vid Lilla Svanagården 26 juni (AAN, LGS). En **blåhake** rastade vid Glänås 9 maj (LFH) och Svälinge 14 maj (AEF). Fem **varfåglar** har rapporterats under vintern. 20 **vinterhämplingar** sågs 24 februari vid Ramstad (GLT) och 60 ex sågs vid Stavlösa 28 oktober (LNN). 35 **snösparvar** rastade på fälten söder om Renstad 2-3 mars (LGS, CKD) och 25 ex rastade vid Hånger 20 oktober (BAN). En **lappsparv** sträckte över Ramstadbron 27 april (CWS). Vid Renstad kanal fanns några hundra **skäggmesar** och fyra sävsparvar 14 december (LGS, CKD). Höstens invasion av **bändelkorsnäbb** kom även Tåkernbygden till del. 15 ex sträckte söderut vid Ellen Key´s Strand 11 augusti (CWS), ett ex sågs vid Höje 13 augusti (LGS) och ett ex sträckte förbi Renstad kanal 10 september (LGS, LNN). 27 september noterades 18 bändelkorsnäbbar på Omberg (KAN) och 10 ex 7 november (CED). En **tallbit** sågs vid Örnslid, Omberg 29 oktober (BAN).

Observatörer:
AAN = Arne Andersson, ANG = Anders Nyberg, AON = Anders Olovsson, AEF = Anders Elf, AJN = Axel Jensen, BOO =Bengt-Olof Olsson, BMN = Björn Malmhagen, BNY = Bröderna Norrby, BAL = Bengt Arhall, BAN = Bengt Andersson, BEG = Benny Ekberg, CED = Christer Elderud, CEN = Christer Eriksson, CKD = Christer Kimgård, CNN = Claes Nilsson, CSH = Claes Svedlindh, CWS = Christian Williams, FSN = Fredrik Sahlin, GBN = Gebbe Björkman, GLL = Göran Lindell, GLT = Gert Ljungqvist, GME = Gunnar Myrhede, HIN = Hans Ivarsson, IGE = Ilze Girgensone, IKD = Ingvor Kasselstrand, JAN = Jacob Angsten, JEN = Jan-Erik Nordqvist, JGN = Jocke Gustavsson, JHN = Jan Henriksson, JTÖ = Jussi Tranesjö, KAN = Kurt Adolfsson, KCN = Kjell Carlsson, KEN = Kent Andersson, KHG = Konny Hörberg, KMA = Karl-Martin Axelsson, KSD = Kenneth Strand, LGS = Lars Gezelius, LHM = Lennart Hellström, LFH = Lars Frölich, LNN = Lars Nilsson, LSM = Lars Sjöström, MBM = Martin Bergström, MCL = Magnus Corell, MJN = Morgan Johansson, MKD = Magnus Kasselstrand, MSN = Magnus Swenson, NEN = Nisse Eriksson, OJN = Olle Jonsson, OHM = Olof Hjelm, RBE = Ruben Brage, RFM = Rolf Forsum, SLN = Sven Lennartsson, TFH = Tomas Fasth, TKN = Tomas Kjelsson, TPN =Ture Persson, TSM = Tom Sandström, TT = Tommy Tyrberg, TTS = Tomas Tuckacauskis, VSS = Vita Salavejus.

Meddelanden från Tåkerns Fältstation

Nr 1 Meddelande nr 1. Tåkerns Fältstation 1965.
Nr 2 Meddelande nr 2. Tåkerns Fältstation 1966.
Nr 3 Meddelande nr 3. Tåkerns Fältstation 1967.
Nr 4 Meddelande nr 4. Tåkerns Fältstation 1968.
Nr 5 Meddelande nr 5. Tåkerns Fältstation 1969.
Nr 6 Meddelande nr 6. Tåkerns Fältstation 1970.
Nr 7 Meddelande nr 7. Tåkerns Fältstation 1971.
Nr 8 Meddelande nr 8. Tåkerns Fältstation 1972.
Nr 9 Meddelande nr 9. Tåkerns Fältstation 1973.
Nr 10 Meddelande nr 10. Tåkerns Fältstation 1974.
Nr 11 Meddelande nr 11. Tåkerns Fältstation 1975.
Nr 12 Meddelande nr 12. Tåkerns Fältstation 1976.
Nr 13 Meddelande nr 13. Tåkerns Fältstation 1977.
Nr 14 Meddelande nr 14. Tåkerns Fältstation 1978.
Nr 15 Meddelande nr 15. Tåkerns Fältstation 1979.
Nr 16 Meddelande nr 16. Tåkerns Fältstation 1980.
Nr 17 Bergengren, G. & Elderud, C. 1975. Tåkerns fältstation - en presentation. Vår Fågelvärld 34:264-267.
Nr 18 Ekstam, U. 1975. Förändringar av fågelfauna och miljö i och vid Tåkern 1850-1974. Vår Fågelvärld 34:268-282.
Nr 19 Persson, T. 1975. Brun kärrhök, *Circus aeruginosus* och rördrom, *Botaurus stellaris*, i Tåkern 1972-1974. Vår Fågelvärld 34:283-289.
Nr 20 Jakobsson, L. 1975. Doppingarna i Tåkern. Vår Fågelvärld 34:290-295.
Nr 21 Björkman, G. 1975. Skäggmesen *Panurus biarmicus* i Tåkern. Vår Fågelvärld 34:296-310.
Nr 22 Nilsson, L., Nilsson, P. & Sandberg, H. 1982. Häckfågeltaxering i vass, särskilt av vattenrall *Rallus aquaticus* och rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*. Vår Fågelvärld 41:26-28.
Nr 23 Vingspegeln nr 2:1982.
Nr 24 Björkman, G. & Tyrberg, T. 1982. Skäggmesen *Panurus biarmicus* i Sverige 1965-1979. Vår Fågelvärld 41:73-94.
Nr 25 Vingspegeln nr 2:1983.
Nr 26 Vingspegeln nr 2:1984.
Nr 27 Vingspegeln nr 2:1985.
Nr 28 Nilsson, P. 1986. Vasslåtter vid Tåkern. Vår Fågelvärld 45:35-36.
Nr 29 Vingspegeln nr 2:1986.
Nr 30 Vingspegeln nr 2:1987.
Nr 31 Vingspegeln nr 2:1988.
Nr 32 Elf, A. 1988. Vårsträcket av svanar, änder och skrakar vid Tåkern. Vingspegeln 7:51-56.
Nr 33 Nilsson, L.1988. Effekter av vasskörd på den häckande fågelfaunan i Tåkern. Vår Fågelvärld 47:310-319.
Nr 34 Vingspegeln nr 2:1989.
Nr 35 Vingspegeln nr 2:1990.
Nr 36 Fältarbete 1990. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1991.
Nr 37 Vingspegeln nr 2:1991.

Nr 38 Milberg, P. 1991: Kålsenap *Erucastrum gallicum* en försvinnande växt vid Tåkern.Svensk Bot. Tidskr. 85: 105-109.
Nr 39 Milberg, P 1991. Vasshättan *Mycena belliae* en förbisedd svampart i Sverige. Svensk Bot. Tidskr. 85:171-173.
Nr 40 Fältarbete 1991. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1992.
Nr 41 Gustavsson, N. & Gezelius, L. 1992. Pungmesen i Tåkern - historik och häckningsbiologi. Vingspegeln 11:32-37.
Nr 42 Vingspegeln nr 2:1992.
Nr 43 Elf, A. 1992. Andra fyndet av vitvingad tärna i Östergötland. Vingspegeln 11:88-89.
Nr 44 Gezelius, L. 1992. Skrattmåsen -ekologi och populationsförändringar. Vingspegeln 11:114-121.
Nr 45 Tyrberg, T. 1992. Det äldsta kända ornitologiska verket om östgötska förhållanden. Vingspegeln 11:141-142.
Nr 46 Fältarbete 1992. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1993.
Nr 47 Vingspegeln nr 2:1993.
Nr 48 Fältarbete 1993. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1994.
Nr 49 Vingspegeln nr 2:1994.
Nr 50 Fältarbete 1994. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1995.
Nr 51 Nilsson, L. & Hagström, B. 1995. Fågelinventering i Sommen 1994. Vingspegeln 14:27-30.
Nr 52 Vingspegeln nr 2:1995.
Nr 53 Tranesjö, J. 1995. Caféguide för Tåkernbygden. Vingspegeln 14:103-108.
Nr 54 Fältarbete 1995. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1996.
Nr 55 Vingspegeln nr 2:1996.
Nr 56 Gezelius, L. 1996. Rödspoven åter vid Tåkern. Vingspegeln 15:86-87.
Nr 57 Gezelius, L. 1996. Första häckningen av vassångare *Locustella luscinoides* i Östergötland. Vingspegeln 15:88-89.
Nr 58 Gezelius, L. 1996. Något om häckningen hos Tåkerns skrattmåsar. Vingspegeln 15:142-144.
Nr 59 Fältarbete 1996. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1997.
Nr 60 Vingspegeln nr 2:1997.
Nr 61 Fältarbete 1997. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1998.
Nr 62 Vingspegeln nr 2:1998.
Nr 63 Fåglar i Tåkern. Fältarbete1998. Mjölby 1999.
Nr 64 Vingspegeln nr. 2:1999.
Nr 65 Fåglar i Tåkern. Fältarbete 1999. Mjölby 2000.
Nr 66 Vingspegeln nr. 2:2000.
Nr.67. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2001. Årsrapport 2000 från Tåkerns fältststation. Mjölby.
Nr 68 Vingspegeln nr. 2:2001.
Nr.69 Milberg, P., Gezelius, L., Blindow, I., Nilsson, L., & Tyrberg, T. 2002. Submerged vegetation and the variation in the autumn waterfowl community at Lake Tåkern, southern Sweden. Ornis Fennica .
Nr.70. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2002. Årsrapport 2001 från Tåkerns Fältststation. Mjölby.
Nr 71. Vingspegeln nr. 2:2002.
Nr.72. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2003. Årsrapport 2002 från Tåkerns Fältststation. Mjölby.